

SPLOŠNA MATURA IZ PREDMETA SLOVENŠČINA V LETU 2017

Poročilo DPK SM za slovenščino

Vsebina

1	Struktura kandidatov.....	2
1.1	Struktura kandidatov pri splošni maturi – primerjava po letih	3
1.2	Struktura kandidatov pri izpitu splošne mature iz slovenščine – primerjava po letih.....	4
1.3	Podrobnejša struktura pri izpitu splošne mature iz slovenščine v spomladanskem izpitnem roku 2017.....	6
2	Analiza dosežkov pri izpitu splošne mature iz slovenščine v spomladanskem izpitnem roku 2017.....	7
2.1	Porazdelitev dosežkov po odstotnih točkah.....	7
2.2	Meje med ocenami.....	9
2.3	Porazdelitev dosežkov po točkovnih ocenah.....	10
3	Splošni podatki o kandidatih pri izpitu splošne mature iz slovenščine v spomladanskem izpitnem roku 2017.....	12
4	Vsebinska analiza dosežkov za referenčno skupino SM.....	14
4.1	Vsebinska analiza dosežkov pri zunanjem in notranjem delu izpita.....	14
4.2	Vsebinska analiza dosežkov po posameznih delih izpita.....	15
4.3	Vsebinska analiza dosežkov po nalogah in vprašanjih.....	15
4.4	Najpogostejši nepravilni odgovori kandidatov.....	24
4.5	Mnenje zunanjih ocenjevalcev o nalogah in vprašanjih v izpitnih polah.....	24
5	Zunanje ocenjevanje in ugovori.....	26
5.1	Zunanje ocenjevanje.....	26
5.2	Ugovori na oceno in način izračuna izpitne ocene.....	27
6	Povzetek.....	28
6.1	Ocena uspeha kandidatov.....	28
6.2	Ocena kakovosti izpitnih pol.....	28
6.3	Druge ugotovitve.....	29

Avtorja:

Irena Velikonja Kolar, glavna ocenjevalka za slovenščino

dr. Matej Šekli, predsednik DPK SM za slovenščino

Poročilo je potrdila DPK SM za slovenščino na svoji 19. redni seji 6. 10. 2017.

Ljubljana, november 2017

1 Struktura kandidatov

Statistične podatke za kandidate, ki so se udeležili **spomladanskega izpitnega roka splošne mature**, prikazujemo ločeno glede na njihovo strukturo:

a) **referenčno skupino SM** predstavljajo redni dijaki, ki prvič v celoti opravljajo splošno matura (brez kandidatov z maturitetnim tečajem, 21-letnikov, odraslih in poklicnih maturantov). Na dosežkih te skupine se postavljajo tudi meje med ocenami.

Okrajšava: ref. skup. SM;

b) **kandidate SM** (ref. skup. SM + ostali SM) predstavljajo tisti, ki opravljajo splošno matura (brez kandidatov poklicne mature, ki opravljajo posamezni izpit splošne mature). To so:

- referenčna skupina SM (redni dijaki, ki prvič v celoti opravljajo splošno matura) in
- **ostali SM**, to so:
 - kandidati z maturitetnim tečajem,
 - 21-letniki,
 - odrasli,
 - kandidati, ki popravljajo eno ali dve negativni oceni,
 - kandidati, ki opravljajo SM ponovno v celoti,
 - kandidati, ki opravljajo SM v dveh delih, in
 - kandidati, ki izboljšujejo oceno.

Okrajšava: kandidati SM;

c) **kandidate PM** (kandidati poklicne mature s posameznim izpitom pri splošni maturi) predstavljajo tisti, ki ob poklicni maturi (štirje predmeti) dodatno opravljajo posamezni izpit SM.

Okrajšava: kandidati PM.

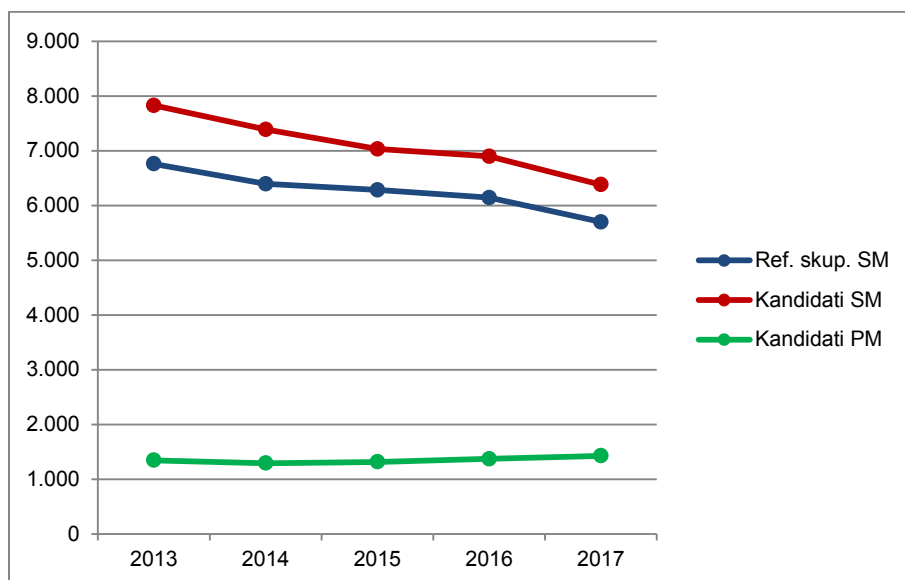
1.1 Struktura kandidatov pri splošni maturi – primerjava po letih

Preglednica 1.1.1 in slika 1.1.1 prikazujeta primerjavo števila udeleženih kandidatov v spomladanskem izpitnem roku splošne mature v letih od 2013 do 2017. Primerjave so prikazane ločeno po strukturi kandidatov.

Preglednica 1.1.1: Udeleženi kandidati pri SM po strukturi – spomladanski izpitni roki 2013–2017

Leto	Ref. skup. SM	Kandidati SM	Kandidati PM
2013	6.759	7.826	1.346
2014	6.396	7.389	1.294
2015	6.283	7.033	1.317
2016	6.145	6.899	1.373
2017	5.699	6.379	1.429

Slika 1.1.1: Udeleženi kandidati pri SM po strukturi – spomladanski izpitni roki 2013–2017

Vir: Državni izpitni center, 2017

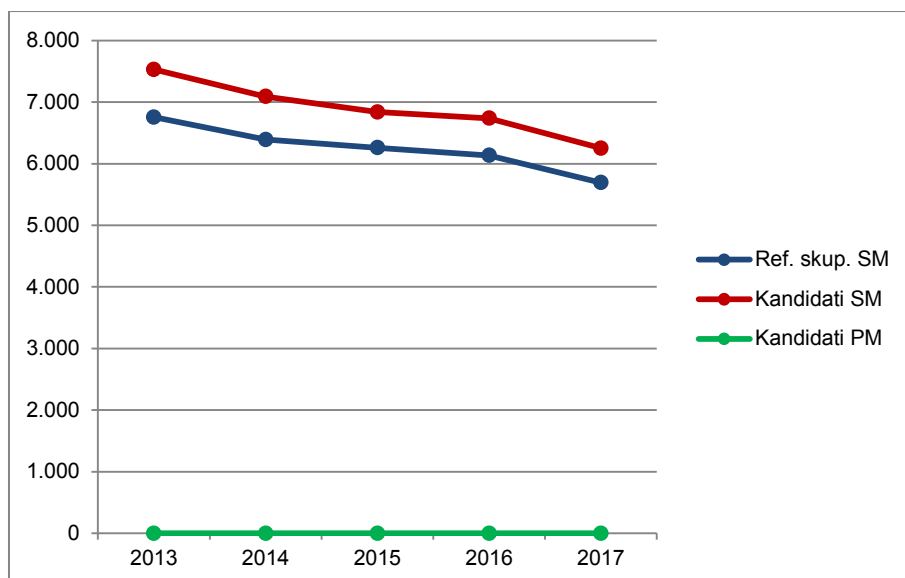
1.2 Struktura kandidatov pri izpitu splošne mature iz slovenščine – primerjava po letih

Preglednica 1.2.1 in slika 1.2.1 prikazujeta primerjavo števila kandidatov, ki so opravljali slovenščino v spomladanskem izpitnem roku splošne mature v letih od 2013 do 2017. Primerjave so prikazane ločeno po strukturi kandidatov.

Preglednica 1.2.1: Udeleženi kandidati pri izpitu SM iz slovenščine po strukturi – spomladanski izpitni roki 2013–2017

Leto	Ref. skup. SM	Kandidati SM	Kandidati PM
2013	6.756	7.529	0
2014	6.392	7.089	0
2015	6.258	6.837	0
2016	6.135	6.737	0
2017	5.692	6.250	0

Slika 1.2.1: Udeleženi kandidati pri izpitu SM iz slovenščina po strukturi – spomladanski izpitni roki 2013–2017

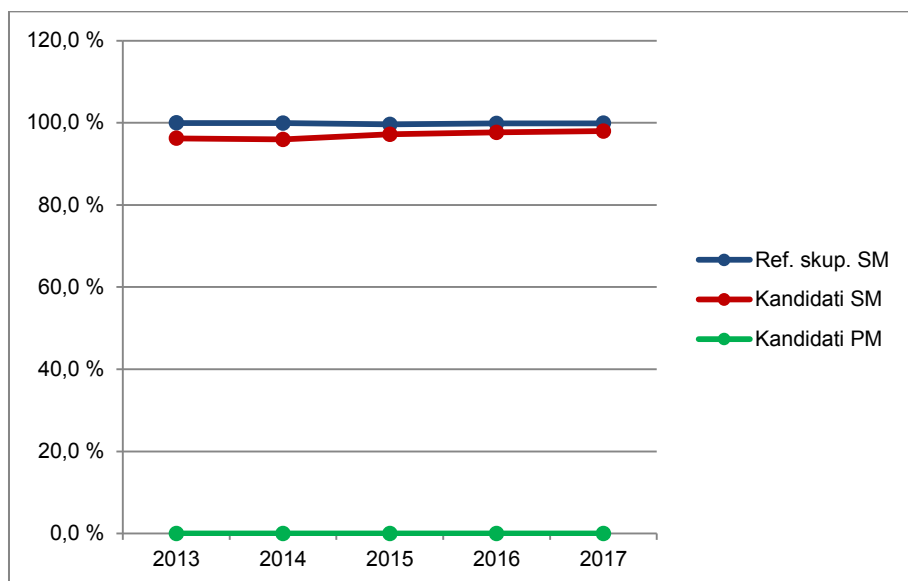
Vir: Državni izpitni center, 2017

Preglednica 1.2.2 in slika 1.2.2 prikazujeta primerjavo deleža kandidatov, ki so opravljali slovenščino (preglednica 1.2.1), glede na udeležene kandidate v spomladanskem izpitnem roku splošne mature v letih od 2013 do 2017 (preglednica 1.1.1). Primerjave so prikazane ločeno po strukturi kandidatov.

Preglednica 1.2.2: Delež udeleženih kandidatov pri izpitu SM iz slovenščine po strukturi – spomladanski izpitni roki 2013–2017

Leto	Ref. skup. SM	Kandidati SM	Kandidati PM
2013	100,0 %	96,2 %	0,0 %
2014	99,9 %	95,9 %	0,0 %
2015	99,6 %	97,2 %	0,0 %
2016	99,8 %	97,7 %	0,0 %
2017	99,9 %	98,0 %	0,0 %

Slika 1.2.2: Delež udeleženih kandidatov pri izpitu SM iz slovenščina po strukturi – spomladanski izpitni roki 2013–2017

Vir: Državni izpitni center, 2017

1.3 Podrobnejša struktura pri izpitu splošne mature iz slovenščine v spomladanskem izpitnem roku 2017

Preglednica 1.3.1 in slika 1.3.1 prikazujeta število in delež kandidatov, ki so opravljali izpit splošne mature iz slovenščine v spomladanskem izpitnem roku 2017. Podatki so prikazani po strukturi kandidatov. (Redni dijaki, ki prvič v celoti opravljajo splošno maturo in predstavljajo referenčno skupino SM, so dodatno razdeljeni tudi na izobraževalne programe.)

Preglednica 1.3.1: Podrobnejša struktura kandidatov pri izpitu SM iz slovenščine v spomladanskem izpitnem roku 2017

	Število	Delež
Splošna gimnazija	4.540	72,6 %
Klasična gimnazija	257	4,1 %
Gimnazija	4.797	76,8 %
Tehniška gimnazija	422	6,8 %
Ekonomska gimnazija	234	3,7 %
Umetniška gimnazija	239	3,8 %
Strokovna gimnazija	895	14,3 %
Ref. skup. SM	5.692	91,1 %
Ostali SM	558	8,9 %
Kandidati SM	6.250	100,0 %
Kandidati PM	0	0,0 %

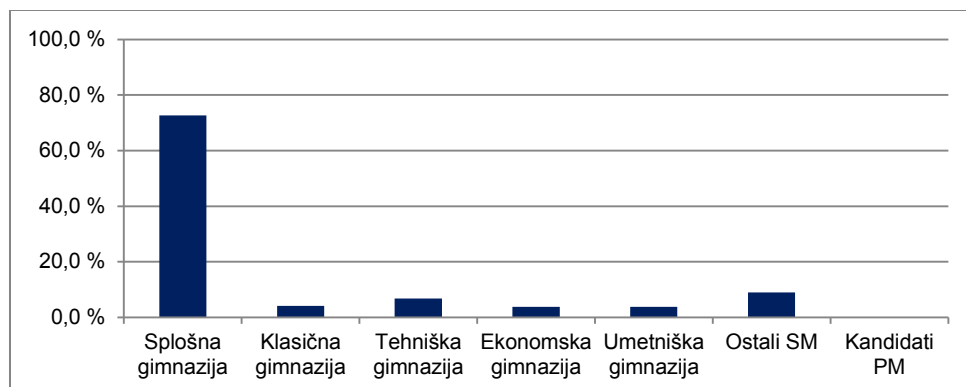
gimnazija = splošna gimnazija + klasična gimnazija

strokovna gimnazija = tehniška gimnazija + ekonomska gimnazija + umetniška gimnazija

ref. skup. SM = gimnazija + strokovna gimnazija

kandidati SM = ref. skup. SM + ostali SM

Slika 1.3.1: Podrobnejša struktura kandidatov pri izpitu SM iz slovenščine v spomladanskem izpitnem roku 2017

Vir: Državni izpitni center, 2017

2 Analiza dosežkov pri izpitu splošne mature iz slovenščine v spomladanskem izpitnem roku 2017

2.1 Porazdelitev dosežkov po odstotnih točkah

Preglednica 2.1.1 prikazuje porazdelitev kandidatov po doseženih odstotnih točkah pri slovenščini v spomladanskem izpitnem roku SM 2017 v posamezne razrede/intervale, ki obsegajo pet odstotnih točk (tj. frekvenčna porazdelitev), preglednica 2.1.2 in slika 2.1.1 pa delež kandidatov, ki so dosegli manj odstotnih točk od zgornje meje razreda (tj. relativna kumulativna frekvenčna porazdelitev). Podatki so prikazani po podrobnejši strukturi kandidatov.

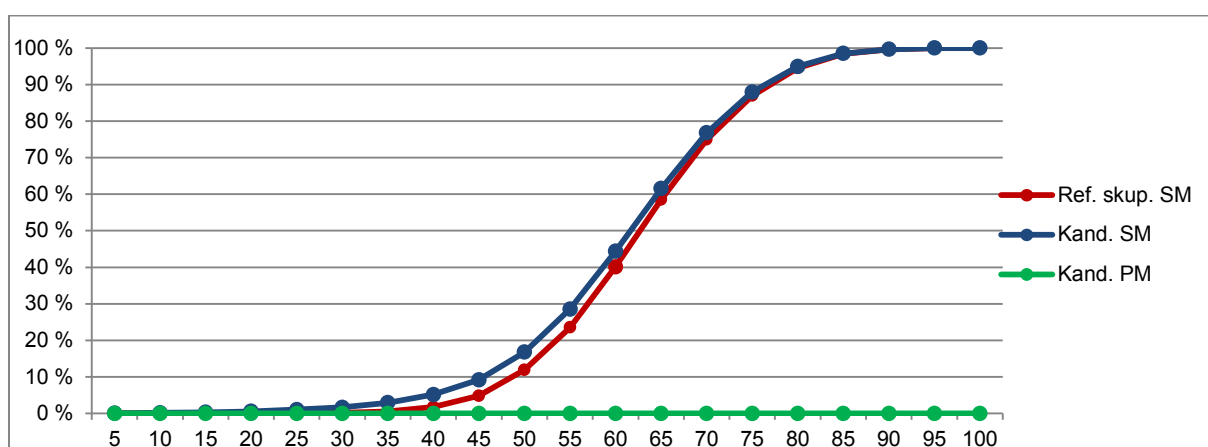
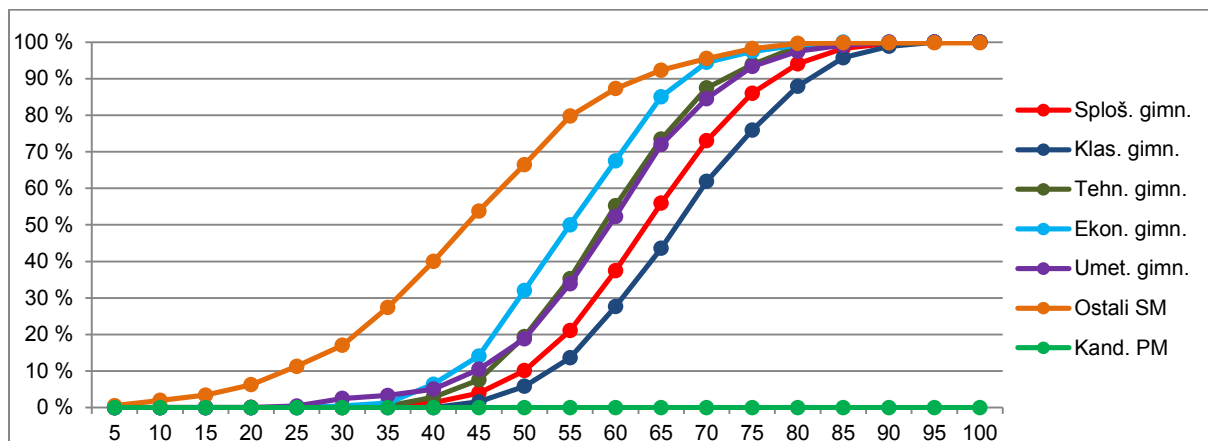
Preglednica 2.1.1: Frekvenčna porazdelitev kandidatov po doseženih odstotnih točkah

Odst. točke	Sploš. gimn.	Klas. gimn.	Gimn.	Tehn. gimn.	Ekon. gimn.	Umet. gimn.	Strok. gimn.	Ref. skup. SM	Kand. SM	Ostali SM	Kand. PM
0-5	0	0	0	0	0	0	0	0	3	3	0
6-10	1	0	1	0	0	0	0	1	9	8	0
11-15	0	0	0	0	0	0	0	0	8	8	0
16-20	0	0	0	0	0	0	0	0	16	16	0
21-25	1	0	1	0	0	1	1	2	30	28	0
26-30	0	0	0	0	1	5	6	6	38	32	0
31-35	14	0	14	2	2	2	6	20	78	58	0
36-40	44	0	44	10	12	4	26	70	140	70	0
41-45	120	4	124	20	18	13	51	175	252	77	0
46-50	280	11	291	50	42	20	112	403	474	71	0
51-55	497	20	517	67	42	36	145	662	736	74	0
56-60	742	36	778	84	41	44	169	947	989	42	0
61-65	839	41	880	77	41	47	165	1.045	1.073	28	0
66-70	776	47	823	59	22	30	111	934	952	18	0
71-75	591	36	627	27	7	21	55	682	697	15	0
76-80	365	31	396	21	4	10	35	431	439	8	0
81-85	193	20	213	3	2	4	9	222	223	1	0
86-90	60	8	68	1	0	2	3	71	71	0	0
91-95	16	3	19	1	0	0	1	20	20	0	0
96-100	1	0	1	0	0	0	0	1	1	0	0
SKUPAJ	4.540	257	4.797	422	234	239	895	5.692	6.250	558	0

Preglednica 2.1.2: Relativna kumulativna frekvenčna porazdelitev kandidatov po doseženih odstotnih točkah

Odst. točke	Sploš. gimn.	Klas. gimn.	Gimn.	Tehn. gimn.	Ekon. gimn.	Umet. gimn.	Strok. gimn.	Ref. skup. SM	Kand. SM	Ostali SM	Kand. PM
5	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	1 %	-
10	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	2 %	-
15	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	3 %	-
20	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	1 %	6 %	-
25	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	1 %	11 %	-
30	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	3 %	1 %	0 %	2 %	17 %	-
35	0 %	0 %	0 %	0 %	1 %	3 %	1 %	1 %	3 %	27 %	-
40	1 %	0 %	1 %	3 %	6 %	5 %	4 %	2 %	5 %	40 %	-
45	4 %	2 %	4 %	8 %	14 %	10 %	10 %	5 %	9 %	54 %	-
50	10 %	6 %	10 %	19 %	32 %	19 %	23 %	12 %	17 %	66 %	-
55	21 %	14 %	21 %	35 %	50 %	34 %	39 %	24 %	29 %	80 %	-
60	37 %	28 %	37 %	55 %	68 %	52 %	58 %	40 %	44 %	87 %	-
65	56 %	44 %	55 %	73 %	85 %	72 %	76 %	59 %	62 %	92 %	-
70	73 %	62 %	72 %	87 %	94 %	85 %	88 %	75 %	77 %	96 %	-
75	86 %	76 %	85 %	94 %	97 %	93 %	95 %	87 %	88 %	98 %	-
80	94 %	88 %	94 %	99 %	99 %	97 %	99 %	94 %	95 %	100 %	-
85	98 %	96 %	98 %	100 %	100 %	99 %	100 %	98 %	99 %	100 %	-
90	100 %	99 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	-
95	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	-
100	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	-

Slika 2.1.1: Relativna kumulativna frekvenčna porazdelitev kandidatov po doseženih odstotnih točkah

Vir: Državni izpitni center, 2017

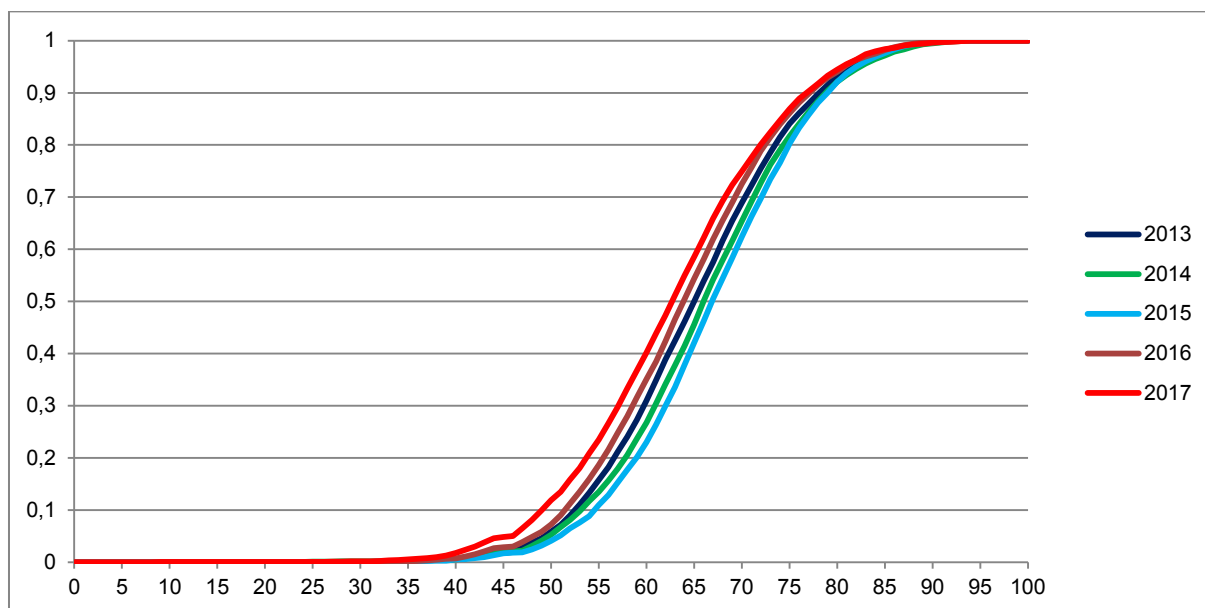
2.2 Meje med ocenami

Preglednica 2.2.1 prikazuje primerjavo mej med točkovnimi ocenami v letih od 2013 do 2017, slika 2.2.1 pa kumulativno frekvenčno porazdelitev kandidatov po doseženih odstotnih točkah za referenčno skupino SM, na kateri se postavljajo meje med točkovnimi ocenami.

Preglednica 2.2.1: Meje med točkovnimi ocenami za zadnjih pet let

Leto	Točkovne ocene						
	2	3	4	5	6	7	8
2013	47	57	63	68	74	79	85
2014	48	59	65	70	76	80	86
2015	48	59	65	70	75	80	86
2016	47	57	63	68	74	79	85
2017	47	57	62	67	73	79	84

Slika 2.2.1: Kumulativna frekvenčna porazdelitev kandidatov po doseženih odstotnih točkah – referenčna skupina SM

Vir: Državni izpitni center, 2017

2.3 Porazdelitev dosežkov po točkovnih ocenah

Preglednica 2.3.1 prikazuje porazdelitev kandidatov po točkovnih ocenah pri slovenščini v spomladanskem izpitnem roku SM 2017 (tj. frekvenčna porazdelitev), preglednica 2.3.2 in slika 2.3.1 pa delež kandidatov s posameznimi točkovnimi ocenami (tj. relativna frekvenčna porazdelitev). Podatki so prikazani po podrobnejši strukturi kandidatov.

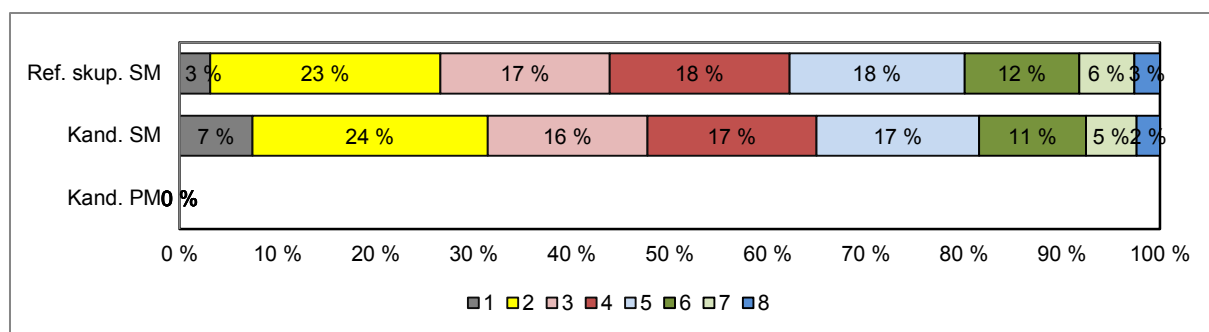
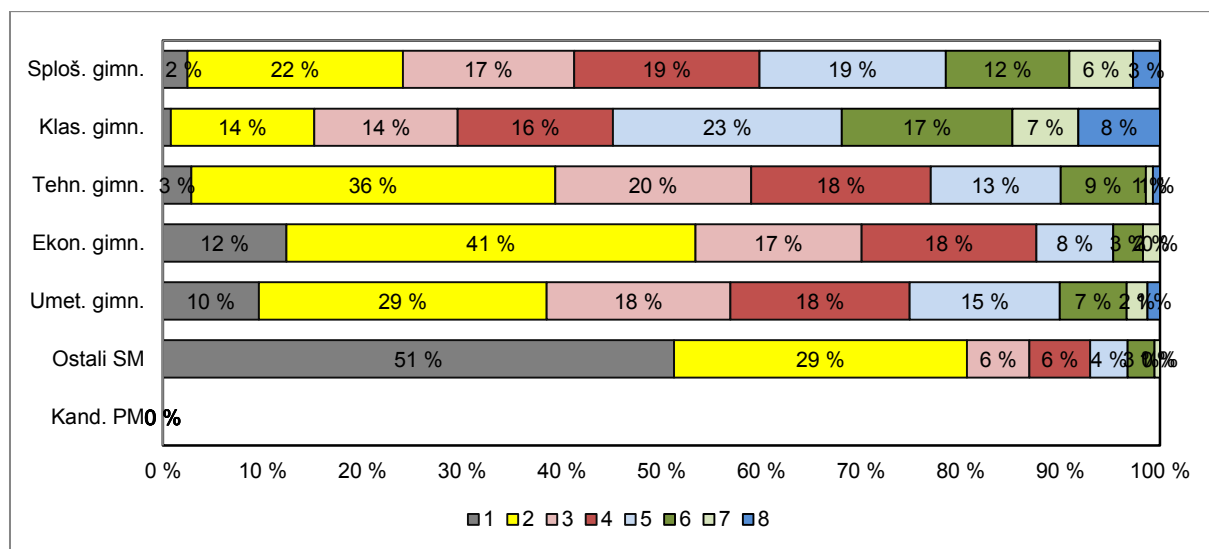
Preglednica 2.3.1: Frekvenčna porazdelitev kandidatov po točkovnih ocenah

Ocena	Sploš. gimn.	Klas. gimn.	Gimn.	Tehn. gimn.	Ekon. gimn.	Umet. gimn.	Strok. gimn.	Ref. skup. SM	Kand. SM	Ostali SM	Kand. PM
1	112	2	114	12	29	23	64	178	464	286	0
2	980	37	1.017	154	96	69	319	1.336	1.500	164	0
3	781	37	818	83	39	44	166	984	1.019	35	0
4	843	40	883	76	41	43	160	1.043	1.077	34	0
5	849	59	908	55	18	36	109	1.017	1.038	21	0
6	562	44	606	36	7	16	59	665	680	15	0
7	291	17	308	3	4	5	12	320	323	3	0
8	122	21	143	3	0	3	6	149	149	0	0
Uspešni	4.428	255	4.683	410	205	216	831	5.514	5.786	272	0
Skupaj	4.540	257	4.797	422	234	239	895	5.692	6.250	558	0

Preglednica 2.3.2: Relativna frekvenčna porazdelitev kandidatov po točkovnih ocenah

Ocena	Sploš. gimn.	Klas. gimn.	Gimn.	Tehn. gimn.	Ekon. gimn.	Umet. gimn.	Strok. gimn.	Ref. skup. SM	Kand. SM	Ostali SM	Kand. PM
1	2 %	1 %	2 %	3 %	12 %	10 %	7 %	3 %	7 %	51 %	-
2	22 %	14 %	21 %	36 %	41 %	29 %	36 %	23 %	24 %	29 %	-
3	17 %	14 %	17 %	20 %	17 %	18 %	19 %	17 %	16 %	6 %	-
4	19 %	16 %	18 %	18 %	18 %	18 %	18 %	18 %	17 %	6 %	-
5	19 %	23 %	19 %	13 %	8 %	15 %	12 %	18 %	17 %	4 %	-
6	12 %	17 %	13 %	9 %	3 %	7 %	7 %	12 %	11 %	3 %	-
7	6 %	7 %	6 %	1 %	2 %	2 %	1 %	6 %	5 %	1 %	-
8	3 %	8 %	3 %	1 %	0 %	1 %	1 %	3 %	2 %	0 %	-
Uspešni	98 %	99 %	98 %	97 %	88 %	90 %	93 %	97 %	93 %	49 %	-
Skupaj	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	-

Slika 2.3.1: Relativna frekvenčna porazdelitev kandidatov po točkovnih ocenah

Vir: Državni izpitni center, 2017

3 Splošni podatki o kandidatih pri izpitu splošne mature iz slovenščine v spomladanskem izpitnem roku 2017

V preglednici 3.1 so zbrani splošni podatki (tj. statistike) o kandidatih, ki so opravljali izpit splošne mature iz slovenščine v spomladanskem izpitnem roku 2017.

Preglednica 3.1: Splošni podatki o kandidatih pri izpitu SM iz slovenščine v spomladanskem izpitnem roku 2017

	Sploš. gimn.	Klas. gimn.	Gimn.	Tehn. gimn.	Ekon. gimn.	Umet. gimn.	Strok. gimn.	Ref. skup. SM	Kand. SM	Ostali SM	Kand. PM
Število kandidatov	4.540	257	4.797	422	234	239	895	5.692	6.250	558	0,00
Povprečni splošni uspeh pri SM*	20,47	22,00	20,55	18,29	16,15	17,87	17,68	20,14	20,04	16,44	-
Povprečni uspeh v 4. letniku SŠ	3,88	4,08	3,89	3,73	3,44	3,67	3,64	3,85	3,79	2,80	-
Povprečni uspeh v 3. letniku SŠ	3,88	4,01	3,89	3,76	3,59	3,77	3,72	3,86	3,81	2,85	-
Povprečna točkovna ocena pri predmetu SM	4,06	4,64	4,09	3,34	2,83	3,35	3,21	3,95	3,77	1,92	-
Povprečna originalna točkovna ocena pri predmetu SM**	4,04	4,63	4,07	3,29	2,80	3,34	3,18	3,93	3,74	1,85	-
Povprečno število odstotnih točk pri predmetu SM	63,82	67,38	64,01	59,17	55,59	59,07	58,21	63,10	61,37	43,75	-
Mediana odstotnega števila točk pri predmetu SM	64	68	64	59	55,5	59	58	63	62	44	-
Standardni odklon odstotnih točk pri predmetu SM	10,53	10,48	10,56	9,78	9,67	11,31	10,29	10,73	12,46	15,00	-
Povprečna ocena pri predmetu v 4. letniku SŠ	3,45	3,72	3,47	3,24	2,95	3,11	3,13	3,41	3,36	2,54	-
Povprečna ocena pri predmetu v 3. letniku SŠ	3,49	3,76	3,51	3,29	3,17	3,21	3,24	3,46	3,41	2,59	-
Korelacija splošnega uspeha pri SM in točkovne ocene pri predmetu SM*	0,81	0,82	0,82	0,74	0,76	0,79	0,75	0,81	0,81	0,74	-
Korelacija splošnega uspeha pri SM in uspeha v 4. letniku SŠ*	0,74	0,70	0,74	0,69	0,64	0,72	0,68	0,73	0,73	0,65	-
Korelacija splošnega uspeha pri SM in uspeha v 3. letniku SŠ*	0,68	0,63	0,67	0,63	0,59	0,63	0,61	0,66	0,67	0,63	-
Korelacija točkovne ocene pri predmetu SM in uspeha v 4. letniku SŠ***	0,67	0,62	0,67	0,57	0,55	0,65	0,59	0,66	0,68	0,64	-
Korelacija točkovne ocene pri predmetu SM in uspeha v 3. letniku SŠ***	0,67	0,62	0,67	0,57	0,55	0,65	0,59	0,66	0,68	0,64	-
Korelacija točkovne ocene pri predmetu SM in ocene pri predmetu v 4. letniku SŠ***	0,68	0,59	0,67	0,64	0,59	0,68	0,64	0,67	0,69	0,62	-
Korelacija točkovne ocene pri predmetu SM in ocene pri predmetu v 3. letniku SŠ***	0,63	0,64	0,63	0,62	0,42	0,66	0,58	0,63	0,64	0,55	-
Korelacija notranjega in zunanjega dela pri SM	0,41	0,38	0,41	0,33	0,33	0,46	0,37	0,41	0,50	0,44	-
Neuspešni s PP	2,47	0,78	2,38	2,84	12,39	9,62	7,15	3,13	7,42	51,25	-
Neuspešni brez PP	4,16	1,95	4,04	7,82	14,96	10,46	10,39	5,04	9,42	54,12	-

*Pri izračunu povprečnega splošnega uspeha pri SM so upoštevani samo uspešni kandidati (10 točk ali več). Enako velja tudi za korelacije s splošnim uspehom pri SM.

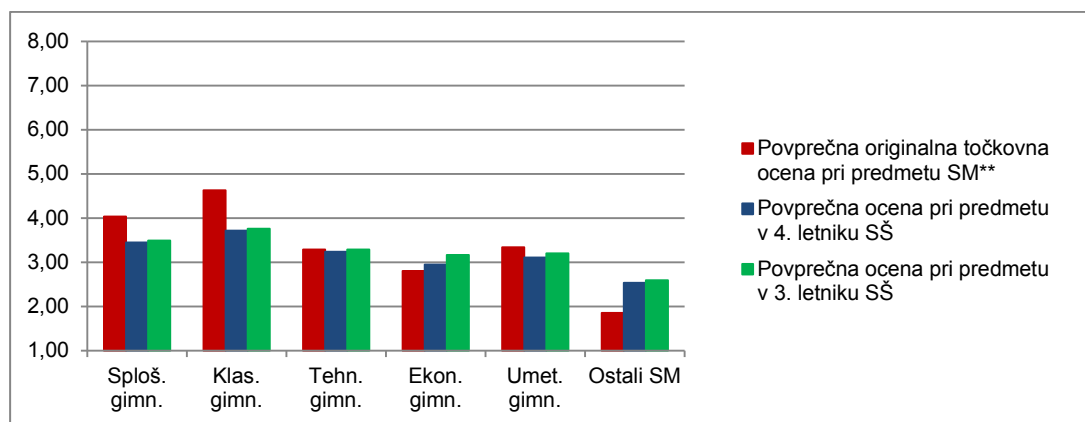
**Originalna točkovna ocena je ocena pri predmetu SM, izračunana iz odstotnih točk, brez upoštevanja PP (pogojno pozitivne) ali upoštevanja ocene iz prejšnjega roka.

***Korelacija z oceno pri predmetu SM se računa z originalno točkovno oceno pri predmetu SM.

Če je manj kakor 30 popolnih parov podatkov, se korelacija ne izračuna.

Slika 3.1 prikazuje primerjavo povprečne originalne točkovne ocene pri izpitu SM iz slovenščine in povprečnih ocen iz slovenščine v 4. in 3. letniku srednje šole. Podatki so prikazani po podrobnejši strukturi kandidatov.

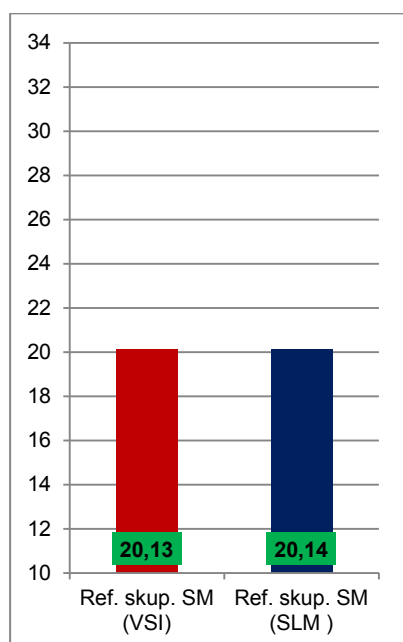
Slika 3.1: Povprečne (točkovne) ocene pri izpitu SM iz slovenščine

Vir: Državni izpitni center, 2017

Slika 3.2 prikazuje primerjavo povprečnega splošnega uspeha vseh gimnazijcev, ki so v spomladanskem izpitnem roku 2017 prvič v celoti opravljali splošno maturo (ref. skup. SM – VSI), in gimnazijcev, ki so v tem izpitnem roku prvič v celoti opravljali izpit SM iz slovenščine (ref. skup. SM – SLM).

Slika 3.2: Povprečni splošni uspeh pri SM in pri izpitu SM iz slovenščine

Vir: Državni izpitni center, 2017

4 Vsebinska analiza dosežkov za referenčno skupino SM

4.1 Vsebinska analiza dosežkov pri zunanjem in notranjem delu izpita

Preglednica 4.1.1 prikazuje osnovne statistične podatke za referenčno skupino SM pri zunanjem in notranjem delu izpita iz slovenščine v spomladanskem izpitnem roku SM 2017.

Preglednica 4.1.1: Osnovni statistični podatki

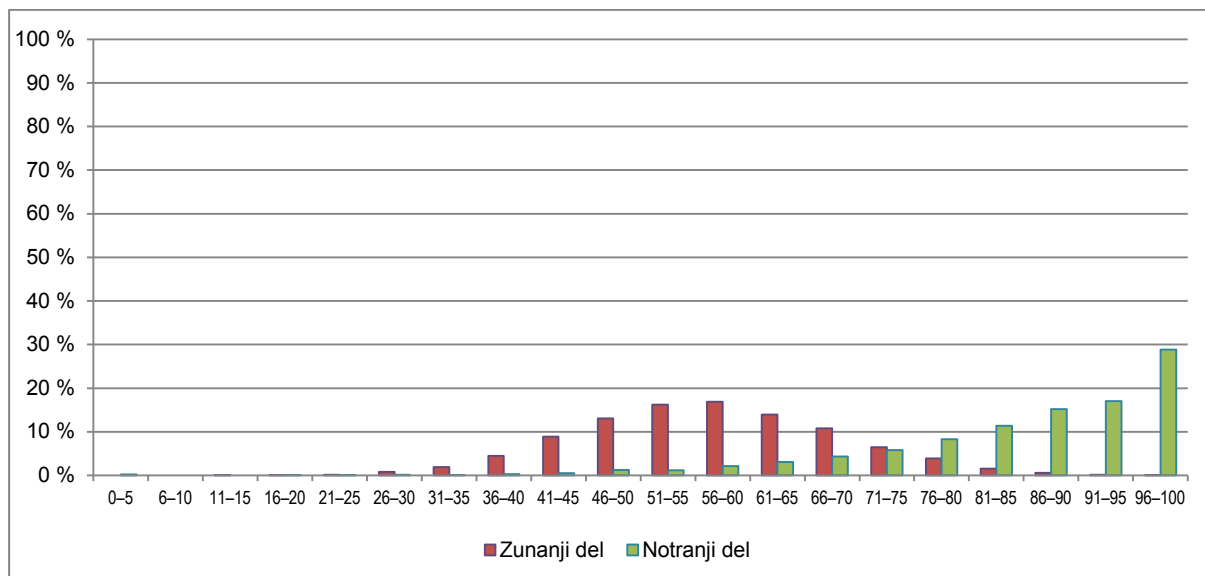
	Zunanji del	Notranji del
Število kandidatov	5.692	5.692
Povprečno število odstotnih točk	45,61	17,49
Standardni odklon odstotnih točk	9,31	2,75
Maksimalno število odstotnih točk	76,50	20,00
Povprečna težavnost	0,57	0,87

Preglednica 4.1.2 in slika 4.1.1 prikazujeta relativno frekvenčno porazdelitev referenčne skupine SM po dosežkih pri zunanjem in notranjem delu izpita iz slovenščine v spomladanskem izpitnem roku SM 2017.

Preglednica 4.1.2: Relativna frekvenčna porazdelitev po dosežkih pri zunanjem in notranjem delu izpita

Odstotki	Zunanji del	Notranji del
0–5	0 %	0 %
6–10	0 %	0 %
11–15	0 %	0 %
16–20	0 %	0 %
21–25	0 %	0 %
26–30	1 %	0 %
31–35	2 %	0 %
36–40	5 %	0 %
41–45	9 %	1 %
46–50	13 %	1 %
51–55	16 %	1 %
56–60	17 %	2 %
61–65	14 %	3 %
66–70	11 %	4 %
71–75	7 %	6 %
76–80	4 %	8 %
81–85	2 %	11 %
86–90	1 %	15 %
91–95	0 %	17 %
96–100	0 %	29 %
SKUPAJ	100 %	100 %

Slika 4.1.1: Relativna frekvenčna porazdelitev po dosežkih pri zunanjem in notranjem delu izpita

Vir: Državni izpitni center, 2017

4.2 Vsebinska analiza dosežkov po posameznih delih izpita

Preglednica 4.2.1 prikazuje osnovne statistične podatke za referenčno skupino SM po posameznih delih izpita iz slovenščine v spomladanskem izpitnem roku SM 2017.

Preglednica 4.2.1: Osnovni statistični podatki po posameznih delih izpita

	Izpitna pola 1	Izpitna pola 2	Ustni izpit
Število kandidatov	5.692	5.692	5.692
Povprečno število odstotnih točk	30,29	15,28	17,49
Standardni odklon odstotnih točk	6,50	3,89	2,75
Maksimalno število odstotnih točk	50,00	30,00	20,00
Povprečna težavnost	0,61	0,51	0,87

4.3 Vsebinska analiza dosežkov po nalogah in vprašanjih

Kandidati pišejo izpitno polo 1 (IP 1) in izpitno polo 2 (IP 2) ter opravljajo ustni izpit. IP 1 je šolski esej, kandidati izbirajo med dvema tipoma eseja, razpravljalnim in razlagalnim/interpretativnim. Šolski esej pišejo na podlagi literarnih besedil iz razpisanega tematskega sklopa. IP 2 je razčlemba izhodiščnega neumetnostnega besedila in tvorjenje krajšega neumetnostnega besedila.

4.3.1 IZPITNA POLA 1

Kandidat s pisanjem šolskega eseja dokaže, da zna o literarnih besedilih izbranega tematskega sklopa po podanih smernicah napisati daljše vsebinsko smiselno in zaokroženo ter koherentno, slogovno ustrezno in jezikovno pravilno besedilo.

Naslov tematskega sklopa za letošnjo maturo je bil »Človek v kolesju sistema«, tematika eseja je bila torej družbena, pri čemer je bil izpostavljen predvsem položaj posameznikov znotraj družbenih sistemov. V razpisanem tematskem sklopu sta bila dva romana, in sicer *Alamut* Vladimirja Bartola in

Krasni novi svet Aldousa Huxleyja. Na podlagi teh dveh romanov so kandidati po predloženih smernicah pisali razpravljalni ali razlagalni/interpretativni esej, za drugega je bil podan odlomek iz romana *Krasni novi svet*.

Šolski esej je pisalo 5.692 kandidatov. Statistični podatki o IP 1 so: povprečno število odstotnih točk – 63,10; povprečno število absolutnih in relativnih točk – 30,29; indeks objektivnosti – 0,67; indeks težavnosti – 0,60; število 3. ocenjevanj – 496 (8,7 %); 50 točk (vse možne točke) je doseglo 7 kandidatov (lani 2).

4.3.1.1 RAZPRAVLJALNI ESEJ

Naslov razpravljalnega eseja je bil *Samomor kot izstop iz kolesja sistema*. V postavki A so morali kandidati pojasniti, v kakšni osebnosti so Mirjam in Johna izoblikovale okoliščine, v katerih sta živela pred prihodom na Alamut oziroma v svetovno državo, in kako sama razumeta svojo vlogo v ureditvi, v kateri sta se znašla. V postavki B so morali primerjati njuno navezanost na osebo nasprotnega spola, Mirjamino na Hasana ibn Sabo in Johnovo na Lenino, ter družbeno sprejemljivost te navezanosti znotraj sistema. V postavki C so morali razložiti, zakaj sta Mirjam in John storila samomor, in se opredeliti do njunega dejanja.

Razpravljalni esej je pisalo 5.134 kandidatov (tj. 90,2 %), v povprečju so dosegli 30,09 točke. Indeksi so: indeks težavnosti – 0,60; indeks diskriminativnosti – 0,53; indeks objektivnosti – 0,66.

Postavka A (IT = 0,61) je bila med vsebinskimi postavkami za kandidate najzahtevnejša, povprečno so dosegli 7,37 točke od 12 možnih. Točkovanje postavke je bilo razdeljeno na dvakrat po 4 točke za pojasnilo, v kakšni osebnosti so Mirjam in Johna izoblikovale okoliščine, v katerih sta živela pred prihodom na Alamut oziroma v svetovno državo (4 + 4 točke), in na dvakrat po 2 točki za pojasnilo, kako Mirjam in John sama razumeta vlogo v ureditvi, v kateri sta se znašla (2 + 2 točki). Kandidati so točke izgubljali predvsem zato, ker se postavke niso lotili razlagalno, kakor zahtevajo smernice za pisanje, ampak so le povzemali življenjski zgodbi obeh oseb pred prihodom v novo ureditev. Pogosto je bilo povzemanje vsebinsko nenatančno, zlasti pri Mirjam. Navodila za ocenjevanje so predvidevala delno rešitev, in sicer so kandidati za predstavitev okoliščin brez pojasnjevanja osebnostnih lastnosti (torej brez pojasnila/razlage) lahko dobili pri vsaki osebi po 1 točko. Postavka B (IT = 0,62) je bila za kandidate le rahlo manj zahtevna od prve postavke, povprečno so dosegli 4,96 točke od 8 možnih. Zahteva postavke je vsebovala dvojno primerjavo, zato so *Navodila za ocenjevanje* omogočala delno rešitev, in sicer je kandidat lahko dobil do 6 točk za primerjavo navezanosti na osebo nasprotnega spola brez primerjave družbene sprejemljivosti. Če kandidat postavke ni reševal v obliki primerjave, kot so zahtevale smernice za pisanje, je lahko zgolj za predstavitev navezanosti in družbene sprejemljivosti brez primerjave dobil do 4 točke. Za vse točke je moral primerjavo izpeljati vsebinsko in strukturno ustrezno; primerjava je morala vsebovati uvodno tezo in dva do tri vsebinsko ustrezne člene primerjave. Kandidati so izgubljali točke, ker so izpustili drugi del primerjave ali ker se pri prvem delu primerjave niso osredinili na Mirjamin in Johnov odnos do oseb nasprotnega spola, ampak so primerjali navezanost/ljubezen v romanih na splošno. Postavka C (IT = 0,69) je bila za kandidate najmanj zahtevna, povprečno so dosegli 6,88 od 10 možnih točk. Točkovanje je bilo razdeljeno na dva dela, in sicer 6 točk za razlago, zakaj sta Mirjam in John storila samomor, in 4 točke za opredelitev do njunega dejanja. Prvi del postavke so kandidati ustrezno reševali s povzemanjem ključnih dogodkov/prijetljajev, ki so osebi privedli do samomora; število točk je bilo odvisno od tega, kako natančno in poglobljeno so navajali razloge. Drugi del postavke je zahteval kandidatovo opredelitev; število točk je bilo odvisno od prepričljivosti, globine in utemeljenosti kandidatove opredelitve. Opredeliti se je bilo potrebno do dejanja obeh oseb.

Izkazalo se je, da vsebinski del eseja za kandidate na splošno ni bil prezahteven, saj se indeksi težavnosti za vsebinske postavke gibljejo med 0,61 in 0,69. Po težavnosti so postavke dokaj uravnotežene. Letošnja navodila za razpravljalni esej so bila zastavljena tako, da se je zahtevnost stopnjevala znotraj posameznih postavk. Postavko A so kandidati, na primer, lahko reševali z načinom

razvijanja teme na nižji taksonomski stopnji (opisovanje in pripovedovanje), za kar so dobili nižje število točk kot za ustrezno reševanje na višji taksonomski stopnji (razlaganje). Tudi postavki B in C sta bili enako členjeni na nižjo in višjo zahtevnost in na temu ustrezno število dodeljenih točk. Pod spodnjo mejo IT so kot običajno le dodatne točke za vsebino.

V razdelku *Jezik* se ocenjujejo jezikovna pravilnost, slog in zgradba besedila. Indeksi težavnosti pri posameznih jezikovnih postavkah so zelo različni, najnižji pa je pri jezikovni pravilnosti (IT = 0,21). Jezikovna pravilnost se je po lanskem znižanju (IT v letu 2015: 0,26; IT v letu 2016: 0,21) ustalila, saj je letošnji IT pri jezikovni pravilnosti enak lanskemu. Nizki IT pri jezikovni pravilnosti enako kot v preteklih letih odlikava slabo splošno pismenost kandidatov. IT za slog je 0,64 (lani: 0,61; predlani: 0,59) – primerjava s preteklimi leti kaže, da se povprečne ocene sloga višajo, kar je verjetno posledica priporočil ocenjevalcem na seminarjih, naj pozorneje ločujejo slogovne in jezikovne napake, ne pa posledica izboljšanja sloga pisanja kandidatov. IT za zgradbo je 0,87 (lani: 0,83; predlani: 0,84). V primerjavi z lanskim letom se je zvišal, in sicer kljub temu da je bil letošnji ocenjevalni obrazec v razdelku *Zgradba* prenovljen in odštevanje točk v tej postavki v primerjavi s preteklimi leti natančneje določeno. IT pri zgradbi kaže, da kandidati z zgradbo eseja nimajo večjih težav in da tvorijo dokaj smiselna, zaokrožena in sovisna besedila ter upoštevajo členitev na odstavke z uvodom in primernim zaključkom. Tudi v jezikovnem delu so pod spodnjo mejo IT le dodatne točke.

Indeks diskriminativnosti je pri vseh vsebinskih in jezikovnih postavkah ustrezen in dokaj uravnotežen.

Indeksa objektivnosti 0,80–0,90 pri tem tipu esejske naloge ne dosegamo, povprečen indeks objektivnosti za letošnji razpravljalni esej je 0,66. Lani se je indeks objektivnosti v primerjavi s preteklimi leti povzpел na 0,66 (predlani: 0,63), letos smo ta indeks ohranili. Dvomimo, da lahko pri takem tipu eseja dosežemo višji rezultat. Najvišje indekse objektivnosti so dosegle vsebinski postavki C (0,58) in A (0,57) ter jezikovna pravilnost (0,56). Indeks objektivnosti pri jezikovni pravilnosti je z lanskega 0,59 padel na 0,56, kar ni dobro. Najnižji je indeks objektivnosti pri dodatnih točkah (za vsebinske dodatne točke je 0,23, za jezikovne dodatne točke pa 0,31), pri slogu (0,24) in tudi pri zgradbi (0,30). Ti indeksi kažejo, da se ocenjevalci pri oceni sloga in zgradbe ter tudi dodelitvi dodatnih točk najbolj razlikujejo – standardizacija ocenjevanja je v teh postavkah zaradi visokega števila ocenjevalcev izjemno zahtevna.

4.3.1.2 RAZLAGALNI/INTERPRETATIVNI ESEJ

Odlomek za pisanje razlagalnega/interpretativnega eseja je bil vzet iz romana Aldousa Huxleyja *Krasni novi svet* (Aldous Huxley; *Krasni novi svet*. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2016. 184–188.) in se je tematsko dotikal Johnovega in Lenininega odnosa. V odlomku je bil predstavljen Leninin obisk pri Johnu, ki se je zaradi njunega različnega razumevanja odnosov med moškim in žensko dramatično končal. V postavki A so morali kandidati umestiti odlomek v njuno ljubezensko zgodbo, tako da so pojasnili tudi vzrok in namen Lenininega obiska pri Johnu. V postavki B so morali primerjati Johnovo in Leninino pojmovanje ljubezni, kot se razkriva v odlomku, in pojasniti, kako na njuno izražanje ljubezni vpliva njuna različna jezikovna zmožnost. V postavki C so morali pojasniti, v kakšnih okoliščinah sta si John in Lenina izoblikovala svoje pojmovanje ljubezni in zmožnost jezikovnega izražanja. V postavki Č pa so morali kandidati ovrednotiti Johnovo in Leninino pojmovanje ljubezni.

Interpretativni esej je pisalo 558 kandidatov (to je 9,8 %). Odstotek kandidatov, ki so se odločili za ta tip eseja, je bistveno višji kot lanski, ko je interpretativni esej pisalo 2,65 % kandidatov. V povprečju so kandidati letos dosegli 32,17 točke. Indeks težavnosti je bil 0,64, indeks diskriminativnosti 0,53 in indeks objektivnosti 0,72.

Postavki A in B sta dosegli enak indeks težavnosti (IT = 0,64) in sta bili za kandidate najzahtevnejši. Pri postavki A so kandidati v povprečju dosegli 3,83 točke od možnih 6 točk. Postavka je v prvem delu zahtevala natančno poznavanje celotnega romana, saj so morali kandidati umestiti odlomek v Johnovo in Leninino ljubezensko zgodbo s povzemanjem bistvenih dogodkov, skozi katere se je

izgrajeval njun odnos do dogajanja v odlomku. V drugem delu pa so morali pojasniti (razlaganje), kaj je bil namen in vzrok Lenininega obiska. Drugi del navodila je bil taksonomsko zahtevnejši od prvega. Kandidati so izgubljali točke, ker niso pojasnili vzroka in namena obiska ali ker niso dovolj dobro poznali celotnega romana. Navodila za ocenjevanje so predvidevala delno rešitev za 3 točke, in sicer le za povzemanje zgodbe brez pojasnila vzroka in namena, kar ustreza taksonomski členitvi postavke. Postavka B je bila za kandidate enako zahtevna kot postavka A, v povprečju so dosegli 8,94 točke od možnih 14 točk. Razdeljena je bila na dva dela, pri čemer so za primerjavo kandidati lahko dobili 8 točk in za pojasnilo 6 točk. Bolje so kandidati reševali prvi del postavke, saj je bil odlomek vsebinsko dovolj bogat in je za odgovor ponujal dovolj raznolikih možnosti. Vse točke so kandidati lahko dobili, če so primerjavo vsebinsko in strukturno ustrezno izpeljali: uvodna teza in dva do trije vsebinsko ustrezni členi primerjave. Težji del postavke je bil drugi, pri katerem so morali kandidati ugotoviti in pojasniti, kako na Johnovo in Leninino različno izražanje ljubezni vpliva njuna različna jezikovna zmožnost. Ta del postavke je od kandidatov zahteval bolj poglobljeno interpretacijo (»branje v globino«), kar so ustrezno reševali predvsem boljši kandidati z bolj razvito zmožnostjo literarnega branja. Postavka C (IT = 0,73) je bila za kandidate najmanj zahtevna – nanašala se je na poznavanje celotnega romana in zahtevala predstavitev okoliščin, v katerih sta živela John in Lenina, in pojasnilo, kako so te okoliščine vplivale na njuno zmožnost jezikovnega izražanja. V povprečju so pri tej postavki dosegli 4,37 točke od možnih 6 točk. Število točk je bilo odvisno od obširnosti predstavitve okoliščin in poglobljenosti pojasnila. Postavka Č (IT = 0,65) se je izkazala za podobno zahtevno kot postavki A in B, v povprečju so kandidati dosegli 2,62 točke od možnih 4 točk. Mnogi kandidati so Johnovo in Leninino pojmovanje ljubezni vrednotili precej klišejsko, neizvirno; ocenjevalci so točke dodelili glede na poglobljenost in prepričljivost vrednotenja. Zaradi popolne različnosti Johnovega in Lenininega pojmovanja ljubezni so morali kandidati za vse točke poglobljeno in prepričljivo ovrednotiti obe pojmovanji ljubezni.

Indeksi težavnosti se za vsebinske postavke gibljejo med 0,64 in 0,73, pri čemer so tri postavke (A, B in Č) po težavnosti tako rekoč enakovredne, navzgor odstopa le postavka C. Indeksi težavnosti kažejo, da interpretativni esej za kandidate ni bil prezahteven. Za najtežjo se je letos izkazala postavka, ki je od kandidatov zahtevala poglobljeno interpretacijo odlomka. Pod spodnjo mejo IT so enako kot pri razpravljalnem eseju le dodatne točke za vsebino.

Indeksi težavnosti pri jezikovnih postavkah so enako kot pri razpravljalnem eseju različni. Najnižji indeks težavnosti ima jezikovna pravilnost (0,34), vendar je ta višji kot pri razpravljalnem eseju, kar kaže na to, da se za interpretativni esej odločajo boljši kandidati. Lanski indeks težavnosti za jezikovno pravilnost je bil še nekoliko višji (lani: 0,37). Ker se je letos za pisanje tega tipa eseja odločilo bistveno več kandidatov, je povprečna ocena jezikovne pravilnosti nekoliko nižja. Indeks težavnosti pri slogu je bil 0,73 (lani: 0,75), kar je tudi višje kot pri razpravljalnem eseju. Le indeks težavnosti pri zgradbi ni presegel razpravljalnega eseja; oba eseja imata pri zgradbi indeks težavnosti enak (IT = 0,87).

Indeks diskriminativnosti je ustrezen, in sicer 0,53 (lani: 0,59).

Indeks objektivnosti je 0,72, kar je blizu ustreznemu razponu objektivnosti (0,80–0,90). Lani smo z indeksom objektivnosti, ki je bil 0,83, prvič dosegli ustreznost tudi pri esejskem tipu naloge, vendar pa je lani interpretativni esej pisalo bistveno manj kandidatov kot letos (lani: 162, letos: 558), zato je lani interpretativni esej ocenjevala precej manjša skupina ocenjevalcev, ki jo je bilo lažje standardizirati. Pri večjem številu ocenjevalcev se pojavijo tudi večja odstopanja v oceni.

Komentar IP 1:

Tudi letos je precej več kandidatov pisalo razpravljalni esej kot interpretativnega, vendar pa je delež kandidatov, ki so se odločili za drugi tip eseja, letos spet porasel. V zadnjih letih smo že navajeni na nihanje deleža kandidatov, ki se odločijo za pisanje interpretativnega eseja (letos: 9,8 %; lani: 2,65 %; leta 2015: 6,24 %; leta 2014: 2,0 %; leta 2013: 6,41 %). Iz navedenih podatkov pa je razvidno, da je bil letošnji delež tudi glede na pretekla leta zelo visok, kar je razveseljivo. Analiza rezultatov obeh esejev

je pokazala, da kljub večjemu deležu interpretativnih esejev njihova kakovost ni padla, saj so končne povprečne ocene povsem primerljive z lanskimi. Na podlagi rezultatov lahko trdimo, da se za interpretativni esej praviloma odločajo boljši kandidati.

V povprečju so rezultati IP 1 nekoliko nižji kot lanski. V preteklih letih se kaže trend nižanja povprečne ocene (letos: 30,29; lani: 30,68; predlani: 31,59). Letošnji padec ocene sicer ni tako globok kot lanski, vendar pa padanje povprečne ocene vsekakor kaže, da je pisanje šolskega eseja za kandidate zahtevno. Razlogi za nižanje ocene so verjetno zunanji oz. širše družbeni: slabša splošna pismenost in slabša bralna zmožnost kandidatov, ki sta posledici novih sporazumevalnih načinov, razvoja tehnologije ipd. Statistični indeksi namreč kažejo, da letošnji esej ni bil težji od lanskega in da je bil ocenjen enako objektivno – v primerjavi z lanskim letom ta dva indeksa ne odstopata. Lanski indeks težavnosti je bil 0,61, letošnji pa 0,60; lanski in letošnji indeks objektivnosti je enak, in sicer 0,67.

Glede na preteklo leto je letos več kandidatov doseglo maksimalno številko točk (letos: 7; lani: 2). Tudi število esejev, ki jih je v povprečju vsaj en ocenjevalec ocenil z maksimalnim številom točk, je letos večje: 49 točk od 50 možnih je letos dobilo 6 kandidatov, lani le 3. Tudi število nižjih ocen, ki niso dosegle praga pozitivne ocene, je letos višje kot lani. To kaže na večjo razpršenost rezultatov, kar je dobro: tisti kandidati, ki niso bili dobro pripravljene (niso prebrali knjig ali so na splošno zelo slabo pisarni), mature niso opravili, najboljši kandidati so bili uspešni in so dosegli visoko število točk.

4.3.2 IZPITNA POLA 2

Izpitno polo 2 je pisalo 5.692 kandidatov, ki so v povprečju dosegli 61,11 točke (tj. 15,28 relativne točke). Povprečni indeks težavnosti je bil 0,50. Glede na lansko leto so bili rezultati pri IP 2 slabši, saj so kandidati lani v povprečju dosegli 65,31 točke (tj. 16,33 relativne točke).

Maksimalno število doseženih točk je bilo 107 (od 120 možnih), dosegel jih je 1 kandidat.

IP 2 čim bolj celovito preverja sporazumevalne zmožnosti kandidatov, tj. razumevanje, analiziranje in vrednotenje izhodiščnega besedila določene neumetnostne besedilne vrste z različnih vidikov ter s tem tudi vse pomembne sestavine in cilje učnega načrta. Izpitna pola je sestavljena tako, da v ustreznih deležih vključuje naloge za preverjanje vseh vrst razčlemb neumetnostnega besedila: pomensko, okoliščinsko, glasoslovno s pravorečjem, pravopisno, besedoslovno, oblikoslovno, skladijsko, besedotvorno, slogovno in besediloslovno.

Naloge preverjajo tako znanje kot različne zmožnosti na treh taksonomskih stopnjah: 1) dobnesedno razumevanje, poznavanje dejstev, teorij, postopkov ...; 2) razumevanje s sklepanjem, preoblikovanje razlaganje, prenos znanja, analiza, razčlenjevanje ...; 3) ustvarjalno oziroma kritično razumevanje, sinteza, ocenjevanje z utemeljevanjem, ustvarjalna uporaba ...

Izhodiščno besedilo letošnje IP 2 je bilo publicistično besedilo z naslovom *Materinščina večine in 50 materinščin*. Kandidati so morali pokazati svoje sporazumevalne zmožnosti v 24 nalogah, pri čemer so v zadnji nalogi tvorili neumetnostno besedilo, in sicer publicistično poročilo.

Ker se vse naloge v IP 2 navezujejo na izhodiščno besedilo, presojava veljavnost in ustreznost indeksov težavnosti in diskriminativnosti z vidika celote. Pri IP 2 ne analiziramo indeksa objektivnosti, saj so bile naloge ocenjene samo enkrat, razen nalog mejnega kontrolnega ocenjevanja in omejenega kontrolnega drugega ocenjevanja.

4.3.2.1 INDEKS TEŽAVNOSTI

Indeks težavnosti IP 2 je 0,51, kar je nekoliko nižje kot lani (0,54). V zadnjih letih se indeks težavnosti IP 2 znižuje, kar pomeni, da so naloge te izpitne pole za kandidate vse težje. Še predlani je bil indeks težavnosti 0,61, v letih pred tem pa še višji. V letošnji IP 2 ni imela nobena naloga indeksa težavnosti

pod 0,10 in nobena nad 0,90, kar pomeni, da so bile vse naloge v razponu ustreznosti (0,10–0,90). Težje naloge so bile tiste z IT pod 0,50, takih je bilo enajst (naloge: 2, 3, 4, 6, 7, 8, 10, 16, 20, 21, 22). Lažje naloge so tiste z IT nad 0,80, taka je bila v letošnji IP 2 le 1. naloga.

a) Naloga z visokim IT

1. naloga: *V katerih okoliščinah je nastalo izhodiščno besedilo? Dopolnite preglednico.*

Kandidat je moral dopolniti preglednico s podatki o okoliščinah nastanka besedila – vpisati je moral tvorca besedila, naslovnika besedila, čas objave besedila in rubriko, v kateri je bilo besedilo objavljeno. Kandidatove rešitve so morale biti pravopisno pravilne. Naloga je imela 2 točki. Za štiri pravopisno pravilne vpise je kandidat dobil 2 točki, za dva ali tri pravopisno pravilne vpise pa 1 točko.

Naloga je zahtevala določanje okoliščin nastanka besedila na prvi taksonomski stopnji, bila je zaprtega tipa. IT je 0,83; ID je 0,23. (Tudi v lanski IP 2 je bila skoraj popolnoma enaka prva naloga, ki je dosegla približno enake indekse kot letošnja; IT = 0,82; ID = 0,29). Gre za tip naloge, ki ga kandidati dobro rešujejo, ker preverja prepoznavanje podatkov iz besedila in temeljno jezikovno in pravopisno zmožnost. Zaradi pogostega pojavljanja v polah so na tak tip naloge že navajeni.

b) Naloga z nizkim IT

3. naloga: *Kaj je tema besedila?*

Kandidat je moral po smislu poimenovati temo besedila, pri čemer je moral opaziti, da gre v besedilu za razmerje med dominantnim jezikom in drugimi materinščinami/slovenščino, oziroma je moral s svojim odgovorom dokazati, da razume, da gre za odnos med prevladujočim/dominantnim jezikom in drugimi materinščinami/slovenščino. Za ustrezno poimenovanje teme je kandidat dobil 2 točki. IT te naloge je bil 0,16 (najnižji med vsemi nalogami), ID pa je bil 0,08. Ta naloga je primerljiva z lansko tretjo nalogo, ki je dosegla sicer višji IT (0,32) in nižji ID (0,03). Indeks diskriminativnosti je prenizek, naloga ni v mejah ustreznosti. Naloga je bila pomenska, na drugi taksonomski stopnji in odprtega tipa. Kandidati so nalogo reševali slabo, ker so bili pri podajanju odgovorov premalo natančni, presplošni.

4. naloga: *V 3. odstavku izhodiščnega besedila opazujte pomensko razmerje med povedmi. Dopolnite poved in obkrožite pravilno rešitev.*

Kandidat je moral poved dopolniti s poimenovanjem pomenskega razmerja (naštevalno) in s poimenovanjem načina razvijanja teme (opisovanje). Nato je moral ugotoviti, ali ta način razvijanja teme prevladuje v celotnem izhodiščnem besedilu (pravilna obkrožitev DA). Vsaka pravilna rešitev je bila vredna 1 točko (skupaj 3 točke), pri čemer se je pravilna obkrožitev upoštevala le v primeru, da je kandidat pravilno poimenoval način razvijanja teme. IT te naloge je bil 0,20, ID pa 0,21, kar je oboje v mejah ustreznosti. Naloga je besediloslovna, na drugi taksonomski stopnji in zaprtega tipa. Od kandidatov je zahtevala, da naučeno znanje prenesejo v novo situacijo oziroma na neznano besedilo, poleg tega je v prvih dveh dopolnitvah zahtevala terminološko natančen odgovor. Kandidati ne poznajo dobro pomenskih razmerij; da jih ne razumejo dobro in da jih ne znajo samostojno uporabljati, se kaže tudi pri tvorbi njihovih besedil (neumetnostno besedilo kot zadnja naloga IP 2 in IP 1).

22. naloga: *V vsaki povedi so tri jezikovne napake. Popravite jih.*

Dve napaki sta bili povezani z rabo ločil, ena napaka je bila povezana z rabo velike začetnice, dve napaki sta se nanašali na zapisovanje besed (materni jezik, milijon) in ena napaka je bila povezana z oblikovnim navezovanjem. Za vsak ustrezen popravek je kandidat dobil eno točko (skupaj 6), pri čemer je vsak pravopisno napačen popravek izničil pravilnega do 0 točk. IT te naloge je bil 0,21, ID pa 0,33 – naloga je bila torej v mejah ustreznosti. Naloga preverja osnovno pravopisno znanje na prvi

taksonomski stopnji in je zaprtega tipa. Kandidati so jo reševali slabo. Značilnost zadnjih let je, da kandidati vse slabše obvladajo jezikovna pravila, zaradi česar napak niti ne zaznajo.

7. naloga: *V povedi pojasnite Gradišnikovo izjavo, da se žal tisti, ki bi resnično morali obvladati jezik, »samo pomilovalno nasmihejo ob sugestijah, da je tudi kakšen jezikovni priročnik zelo napeto in razburljivo branje«.*

Točkovanje naloge je bilo dvodelno, in sicer je kandidat dobil 2 točki za vsebinsko ustrezen odgovor in 1 točko za jezikovno pravilen odgovor, zapisan v povedi (skupaj 3 točke). Vsebinsko se je moral odgovor v skladu z izhodiščnim besedilom nanašati na značilnosti javne rabe slovenščine pri intelektualcih. IT te naloge je bil 0,34, ID pa 0,22 – naloga je bila torej v mejah ustreznosti. Vsebinski del naloge je bil taksonomsko na tretji stopnji, saj je zahteval sintezo in razumevanje izhodiščnega besedila. Naloga je bila slabše reševana, ker je od kandidatov zahtevala poglobljeno razumevanje besedila in »branje med vrsticami« oziroma ne le dobrednega razumevanja, pač pa razbiranje ironičnega podtona Gradišnikove izjave. Podatek o indeksu diskriminativnosti kaže, da so nalogo dobro reševali tudi kandidati, ki so celotno izpitno polo sicer reševali slabše, kar ni presenetljivo, saj za reševanje te naloge ni bilo dovolj le splošno šolsko oziroma naučeno znanje, pač pa tudi splošna razgledanost in razvita bralna zmožnost.

10. naloga: *Kako bi radijski napovedovalec v knjižnem jeziku izgovoril besede v izpisani povedi? Naloga 10.1 se je glasila: V povedi poiščite besede z naglašenim ozkim e, naglašenim širokim o in naglašenim polglasnikom ter jih prepisite na ustrezno mesto v preglednici. Naloga 10.2 se je glasila: Med izpisanimi besedami iz naloge 10.1 poiščite besedo, ki je dvonaglasnica. Prepisite jo in ugotovite, po katerem besedotvornem načinu je nastala.*

V nalogi 10.1 je bilo v odgovoru predvidenih deset vpisov, za katere je kandidat dobil 4 točke. Za manjše število vpisov se je število dobljenih točk ustrezno zniževalo, pri čemer je vsak napačen vpis izničil pravičnega. V nalogi 10.2 je kandidat dobil eno točko za pravilen izpis dvonaglasnice in eno točko za pravilno poimenovanje besedotvornega načina (2 točki). Skupaj je bila naloga vredna 6 točk. IT te naloge je 0,34, ID pa je 0,44 – naloga je torej v mejah ustreznosti. Prvi del naloge je taksonomsko na drugi stopnji, gre za glasoslovno nalogo s pravorečjem, naloga je zaprtega tipa. Drugi del naloge poleg glasoslovne ravnine vključuje tudi besedotvorno, tudi ta del je na drugi taksonomski stopnji in naloga je zaprtega tipa. To nalogo so kandidati reševali slabše, ker je to težja naloga iz glasoslovja – v povedi so morali v množici besed poiskati besede z ustreznimi naglašenimi samoglasniki. Rešitev naloge 10.2 je bila deloma odvisna od pravičnega reševanja naloge 10.1 – šlo je za deloma vezano nalogo. Poleg tega imajo z glasoslovnimi nalogami kandidati, ki ne prihajajo iz osrednjega dela Slovenije, zaradi svojih narečnih posebnosti pogosto težave in jih zato na splošno slabše rešujejo.

6. naloga: *V izhodiščnem besedilu poiščite tri razloge, ki bi lahko vplivali na izumiranje slovenščine v prihodnosti. Razloge napišite v eni povedi.*

Dve točki od treh možnih sta bili dodeljeni za vsebinsko ustreznost odgovora (za tri ustrezne razloge 2 točki in za dva vsebinsko ustrezna razloga 1 točka), ena točka pa za jezikovno ustreznost povedi (skupaj 3 točke). IT te naloge je bil 0,42, ID pa 0,24 – tudi ta naloga je bila povsem v mejah ustreznosti. Naloga je pomenska (in deloma pravopisna), na tretji taksonomski stopnji in odprtega tipa. Podobno kot 7. naloga je tudi ta naloga od kandidatov zahtevala razumevanje izhodiščnega besedila in samostojno sintezo. Razloge je moral kandidat po premisleku razbrati iz besedila. Za reševanje te naloge je potrebna razvita bralna zmožnost, ki pa je, kot ugotavljamo v zadnjih letih, pri kandidatih vse slabša, zato ni presenetljivo, da se je ta naloga znašla med težjimi.

8. naloga: *Zakaj se je Evald Flisar odločil, da ne bo nadaljeval s pisanjem v angleščini? Razložite v povedi.*

Pri točkovanju sta bili dve točki namenjeni vsebinsko ustreznemu odgovoru, ena točka pa pravopisni pravilnosti v povedi napisanega odgovora (skupaj 3 točke). IT te naloge je bil 0,45, ID pa je bil 0,22 – naloga je bila v mejah ustreznosti. Naloga je pomenska (in deloma pravopisna), na tretji taksonomski stopnji in odprtega tipa. Od kandidatov je zahtevala poglobljeno razumevanje besedila in sintezo – enako kot 6. in 7. naloga, ki sta se tudi izkazali za težki nalogi. Napake so kandidati delali zato, ker so odgovor (tj. Flisarjevo izjavo) prepisali iz besedila, namesto da bi jo razložili (naredili sintezo). Podobno kot velja za 6. in 7. nalogo, tudi ta naloga dokazuje, da imajo kandidati vse slabše razvito bralno zmožnost.

2. naloga: *Navedite razlog za nastanek besedila.*

Naloga je bila ovrednotena z eno točko, ki jo je kandidat dobil, če je po smislu pravilno navedel razlog za nastanek besedila (tj. mednarodni dan maternega jezika). IT te naloge je bil 0,47, kar je nekje na meji težke naloge, ID pa je bil 0,27. Glede na indekse je naloga v mejah ustreznosti. Naloga je naklonska, preverja osnovno ločevanje med dvema pogosto nenatančno naučenima besediloslovnima pojmom (sporočevalčev namen in razlog/pobuda za nastanek besedila), je polodprtega tipa in na drugi taksonomski stopnji. Kandidati so razlog za nastanek besedila zamenjevali z namenom sporočevalca. Odgovori, ki so poimenovali sporočevalčev namen, niso bili pravilni.

20. naloga: *Opazujte razmerje med stavki v zapisani povedi. Naloga 20.1 se je glasila: Napišite S-strukturo zapisane povedi. Naloga 20.2 pa se je glasila: Poimenujte vrste odvisnikov v zapisani povedi, kot si sledijo.*

IT te naloge je bil 0,48, ID pa 0,42. Naloga je dobro ločevala boljše kandidate od slabših. Naloga je skladijska, kandidati so morali zapisati sestavo večstavčne povedi (20.1, 4 točke) ter poimenovati odvisnike v povedi (20.2, 2 točki). Naloga je zaprtega tipa; prvi del naloge je na tretji taksonomski stopnji, drugi del pa na drugi taksonomski stopnji. Naloga je od kandidatov zahtevala osnovno poznavanje skladnje (vrste podredij) in grafično prikazovanje sestave povedi. S-strukturo praviloma bolje rešujejo boljši kandidati, od zahtevnosti primera pa je odvisno, koliko kandidatov bo nalogo pravilno rešilo. Primer v letošnji IP 2 ni bil med najlažjimi, poved je bila sestavljena iz štirih stavkov, od katerih je bil eden razdeljen na polovici. Tak tip naloge je bil tudi v lanski IP 2, imel je nižji indeks težavnosti, in sicer 0,36, vendar primer ni bil bistveno težji. Razveseljivo je, da so kandidati letos to nalogo reševali bolje; ker je bil ID ustrezen, je naloga dobro zastavljena, saj so jo dobro reševali kandidati, ki so znali več.

21. naloga: *V zapisani povedi s podčrtavanjem določite stavčne člene in njihove dele.*

Indeks težavnosti je tudi v tej nalogi (enako kot v 20. nalogi) 0,48. Zanimivo je, da imata obe skladijski nalogi, ki zahtevata od kandidatov natančno osnovno znanje skladnje, enak IT. ID te naloge je 0,43 (zelo podoben kot v 20. nalogi). Tudi ta naloga je dobro ločevala boljše kandidate od slabših. Za vsak v celoti pravilno podčrtan stavčni člen so kandidati dobili eno točko (skupaj 4 točke). Naloga je torej skladijska, na drugi taksonomski stopnji in zaprtega tipa. Tisti kandidati, ki skladnjo znajo, so jo dobro reševali.

16. naloga: *V povedi »Pregled podatkov o priseljencih nakazuje, da bi lahko bilo danes v Sloveniji še več različnih materinščin.« je več prislovov. Izpišite jih. Enega od izpisanih prislovov stopnjujte.*

IT te naloge je bil 0,49, ID pa je bil 0,36. Naloga je bila torej med težjimi, vendar je dobro ločevala boljše kandidate od slabših. Naloga je oblikoslovna in preverja znanje o besednih vrstah, je na drugi taksonomski stopnji in zaprtega tipa. Na splošno se pri IP 2 kaže, da jezikovno znanje nekaterih kandidatov ni dovolj poglobljeno, zato jim take naloge delajo težave.

4.3.2.2 INDEKS DISKRIMINATIVNOSTI

Mejna vrednost ID je 0,20, letos sta pod to mejno vrednostjo le dve nalogi (v lanski IP 2 je bilo takih nalog sedem, v predlanski IP 2 pa osem), in sicer 3. in 5. naloga.

Najnižji indeks diskriminativnosti je imela 3. naloga, v kateri so morali kandidati poimenovati temo besedila. ID te naloge je bil 0,08, kar spada pod mejo ustreznosti. Naloga spada tudi med težje naloge (IT = 0,16). Mnogi kandidati so podali preveč poenostavljen odgovor, ki ni vključeval zahtevanega razmerja med dominantnim jezikom in materinščinami ali položaja materinščin/slovenščine glede na prevladujoči jezik. Za uspešno reševanje te naloge je bilo potrebno besedilo natančno prebrati, ga razumeti in razmisliti o zahtevi naloge. Enako nalogo, ki je zahtevala natančno poimenovanje teme, so kandidati tudi lani reševali slabo (lanska indeksa: IT = 0,32; ID = 0,03). Primerjava z lansko (enako) nalogo kaže, da je bilo letos za še več kandidatov kot lani poimenovanje teme prezahtevna naloga. To lahko deloma pripišemo dolžini izhodiščnega besedila in dolžini pole, ki počasnejšim kandidatom onemogoča tehtnejši razmislek, po drugi strani pa kaže tudi na vse nižjo sposobnost kandidatov za razumevanje daljšega besedila. Poimenovanje teme besedila je namreč osnova pomenske razčlembे besedila.

Tudi 5. naloga je bila pomenska, in sicer je od kandidatov zahtevala, da obkrožijo štiri trditve, ki vsebinsko niso skladne z izhodiščnim besedilom. IT te naloge je bil 0,73, kar pomeni, da je bila naloga za razliko od prejšnje med lažjimi. ID te naloge je bil malo pod mejo, in sicer 0,17. Izkazalo se je, da je taka naloga za kandidate prelahka in da ne ločuje dobro boljših kandidatov od slabših.

Komentar IP 2: Letošnja IP 2 je v primerjavi z lansko dosegla nižje rezultate. Povprečno število absolutnih točk je bilo 61,11 (lani: 65,31; predlani: 73,74); povprečno število relativnih točk je bilo 15,28 (lani: 16,33; predlani: 18,43). Podatki kažejo, da se rezultati IP 2 iz leta v leto nižajo. Letošnji padec sicer ni tako velik kot lanski, vendar bi po lanskem občutnem znižanju povprečnih točk pričakovali ustalitev ali celo zvišanje uspeha. Žal vsakoletni rezultati IP 2 kažejo, da kandidati jezik kot strukturo vse manj obvladajo, da je njihova bralna zmožnost vsako leto slabša in da tudi splošna sporazumevalna zmožnost kandidatov slabi (kar kažejo predvsem pravopisne naloge in tvorba neumetnostnega besedila). Indeks težavnosti letošnje IP 2 je bil 0,51 (lanski: 0,54; predlanski: 0,61), kar je v mejah ustreznosti. Naloge v letošnji IP 2 so bile raznovrstne, pokrivalo so področja pomenske, okoliščinske, jezikovne in metajezikovne razčlembе. Največ nalog je bilo kot po navadi s področja jezikovne razčlembе, ki se deli na področja glasoslovja s pravorečjem, pravopis, besedoslovje, besedotvorje, oblikoslovje, skladnjo, slog in besediloslovje. Večji delež nalog je pokrival pravopisno ravnino. Razmerja med posameznimi področji so primerljiva s prejšnjimi izpitnimi polami, tako da letošnja izpitna pola v ničemer ni izrazito odstopala od prejšnjih. Večina nalog je bila zastavljenih na drugi taksonomski stopnji, ki od kandidatov zahteva razumevanje s sklepanjem, uporabo, preoblikovanje, razlaganje, prenos znanja in razčlenjevanje. Tudi v tem je letošnja izpitna pola podobna prejšnjim. Letošnja izpitna pola je, podobno kot lanska, od kandidatov zahtevala več naučenega in natančnega jezikovnega znanja, ki so ga morali biti sposobni prenesti v nove situacije oziroma uporabiti na novih primerih (druga taksonomska stopnja). Menim, da izpitna pola kljub nižjemu uspehu in nižjemu indeksu težavnosti ni bila pretežka; indeksi kažejo, da ohranja pričakovani standard uspešnosti in zahtevnosti.

4.3.3 USTNI IZPIT

Povprečno število doseženih relativnih in absolutnih točk pri tem delu izpita je bilo 17,49, kar je višje kot lani (lani: 17,32). Indeks težavnosti je 0,87, kar za 0,01 presega lansko vrednost in se bliža zgornji vrednosti (0,90), ki je še ustrezna za veljavnost izpita. Indeks diskriminativnosti je 0,41 (lani: 0,37), kar pa je znotraj optimalnih vrednosti.

Ustni izpit je interni del maturitetnega izpita. Pri njem se preverjajo tisti cilji učnega načrta, ki jih pisni del izpita ne more preverjati. Ti so: zmožnost smiselnega in estetskega branja, zmožnost govornega izražanja v knjižnem jeziku ter uporabno literarnozgodovinsko in literarnoteoretično znanje ob razlagi

predloženega literarnega besedila ali odlomka ter pregledno literarnozgodovinsko znanje po veljavnem katalogu oziroma pregledno znanje, razumevanje in sposobnost kritičnega razmisleka o vlogi in položaju slovenskega jezika v preteklosti in sedanjosti. Sestavljen je iz: a) glasnega branja predloženega literarnega oz. polliterarnega besedila; b) vprašanja ob predloženem literarnem oz. polliterarnem besedilu ali odlomku (usmerjena interpretacija oz. dialog); c) preglednega vprašanja iz književnosti ali strukturirane jezikovne naloge ob predloženem besedilu ali odlomku.

Kandidati so pri tem delu izpita najuspešnejši. Največ kandidatov je z 20 točkami (28,83 %), visok delež kandidatov ima tudi 19 točk (17,02 %) in 18 točk (15,21 %). Ti rezultati kažejo, da kar 61,06 % vseh kandidatov na ustnem delu izpita doseže 90 odstotkov ali več (oziroma odlično oceno).

4.4 Najpogostejši nepravilni odgovori kandidatov

Najpogostejši nepravilni odgovori so predstavljeni v poglavju 4.3, v razdelku, v katerem pojasnjujem naloge z nizkim indeksom težavnosti.

4.5 Mnenje zunanjih ocenjevalcev o nalogah in vprašanjih v izpitnih polah

Komisija mnenja zunanjih ocenjevalcev ne preverja s posebnim vprašalnikom. Ocenjevalci svoje mnenje povedo na seminarjih glavni ocenjevalki ali regijskim vodjem, ki ga sporočijo naprej. V nadaljevanju povzemam bistvene poudarke z letošnjih srečanj ocenjevalcev na seminarjih.

Letošnja IP 1 je bila po mnenju zunanjih ocenjevalcev vsebinsko in taksonomsko ustrezno sestavljena; oba eseja sta se nanašala na ključne vsebinske, tematske in motivne elemente v romanih. Navodila za ocenjevanje so bila natančno opredeljena in dobro predstavljena, tako da z ocenjevanjem eseev ocenjevalci niso imeli težav. Po pisanju IP 1 se je v javnosti pojavila polemika o primernosti naslova za razpravljalni esej; zunanji ocenjevalci so na splošno menili, da je bil odziv javnosti pretiran in podcenjujoč do mladostnikov. Za vsebinsko bolj poglobljeno in argumentirano razpravo o tej temi pa na seminarjih, na katerih se pripravljamo na zunanje ocenjevanje, nimamo časa.

Letošnja IP 2 je bila po strukturi precej podobna lanski, nanjo ocenjevalci niso imeli pripomb. Tudi na *Navodila za ocenjevanje* niso imeli večjih pripomb, na pobudo ocenjevalcev (večinoma učiteljev-praktikov) smo pri eni nalogi točkovanje nekoliko omilili, da so kandidati lahko dosegli več točk. Načeloma se zunanji ocenjevalci strinjajo, da je treba ohranjati primerni standard znanja tudi v IP 2; pripombe ocenjevalcev se nanašajo predvsem na dolžino izhodiščnega besedila in število nalog oziroma na (pre)kratek čas reševanja IP 2. V predmetnem izpitnem katalogu za maturo 2019 je komisija napovedala spremembo števila točk s sedanjih 120 na 90, kar pomeni tudi skrajšanje IP 2. Tako bodo imeli kandidati več časa za reševanje nalog, saj se čas, predviden za reševanje pole, ne bo spremenil. To pa ne pomeni, da bo pola »lažja« — sestavljavci si bodo še naprej prizadevali za ohranitev ustreznega standarda znanja.

Letos smo po daljšem časovnem obdobju z javnim razpisom povabili k sodelovanju nove ocenjevalce. Za 19 novih zunanjih ocenjevalcev je bil v spomladanskem času (8. april 2017, Državni izpitni center, Ljubljana) organiziran poseben seminar, ki ga je vodila glavna ocenjevalka. Novi zunanji ocenjevalci so se na enodnevem seminarju seznanili z osnovami ocenjevanja IP 1 in IP 2 – gradivo je bilo pripravljeno na podlagi predmaturitetnega preizkusa za IP 1 in na podlagi gradiva z lanske mature za IP 2. Maja (po pisanju IP 2) so se novi ocenjevalci na skupnih seminarjih priključili svojim skupinam in se pod vodstvom regijskih vodij vključevali v svojo skupino oziroma se usklajevali s soocenjevalci.

Skupni seminarji so potekali po že standardnem načinu, po katerem ocenjevanje vadimo na nalogah spomladanskega izpitnega roka. Tak način je za ocenjevalce bolj smiseln, saj so na seminarjih že predstavljeni primeri, ki bi lahko povzročali težave pri ocenjevanju. Ocenjevalci so povedali, da so bili tudi letos v gradivu dobri, koristni primeri, ki so jim bili v pomoč pri ocenjevanju nalog.

Nalog IP 1 v tretjem ocenjevanju je bilo letos več kot lani. Lani je bilo v tretjem ocenjevanju 424 nalog od 6.135 (6,9 %), letos pa 496 od 5.692 (8,7 %). Ta podatek sicer še vedno kaže na dovolj visoko usklajenost med ocenjevalci, vendar pa je glede na lansko in predlansko usklajenost ta odstotek nekoliko previsok. Analiza ocenjevanja je pokazala, da lahko zvišanje tega deleža deloma pripišemo novim ocenjevalcem, ki še nimajo dovolj izkušenj z ocenjevanjem. Poleg tega pa se je pri analizi ocenjevanja pokazalo, da nekateri ocenjevalci niso dovolj zanesljivi – v tretje ocenjevanje je šlo na primer zelo veliko nalog enega ocenjevalca. Glavna ocenjevalka bo v jesenskem času te ocenjevalce seznanila z njihovimi napakami. Kljub tej pomanjkljivosti pa lahko trdimo, da je bilo ocenjevanje uspešno, kar kažejo med drugim indeksi objektivnosti za IP 1, ki so povsem primerljivi z lanskimi.

Kljub prizadevanju, da bi na seminarjih čim bolj poenotili vse elemente ocenjevanja, in kljub predstavitvi pol samo na enem mestu je ocenjevanje vsake nove naloge tako zahtevno, posebno in enkratno delo, da se vedno znova pokažejo odstopanja in določena nihanja zaradi različnega razumevanja taksonomske zahtevnosti posameznih postavk v IP 1, pretirane strogosti ali pretirane popustljivosti, ozkosti ali širine pri pričakovani vsebini problemskega vprašanja, upoštevanja ali zanemarjanja delnih ali še sprejemljivih rešitev. Vendar so ta odstopanja in nihanja povsem normalna, kajti izpitne pole ocenjujemo raznoliki ljudje z različnimi pričakovanji in izkušnjami – popolna usklajenost zaradi značilnosti nalog pri slovenščini ni mogoča. Skupina ocenjevalcev je pri slovenščini, ki jo opravljajo vsi kandidati, zelo številčna in je med večjimi ocenjevalskimi skupinami, zato je tako visoka usklajenost znotraj tako raznolike množice ocenjevalcev uspeh in z ocenjevanjem smo lahko na splošno zadovoljni. Poudariti velja, da je usklajenost ocenjevalcev izjemno visoka pri ocenjevanju razlagalnega/interpretativnega eseja, ki ga ocenjuje bistveno manjša skupina ocenjevalcev kot razpravljalni esej.

5 Zunanje ocenjevanje in ugovori

5.1 Zunanje ocenjevanje

Pisni del izpita je v spomladanskem roku potekal v dveh delih: IP 1 so kandidati pisali 4. maja, IP 2 pa 29. maja.

Moderacija *Navodil za ocenjevanje IP 1* je bila 12. maja v prostorih Državnega izpitnega centra. Opravili so jo člani DPK SM za slovenščino in pomočnice glavne ocenjevalke. Na seji smo potrdili pripravljena Navodila za ocenjevanje z manjšimi dopolnitvami delno pravilnih rešitev. Predstavitev IP 1 in Navodil za ocenjevanje zunanjim ocenjevalcem je potekala 13. maja v Ljubljani (Emona Efekta, Stegne), in sicer v okviru seminarja za usposabljanje zunanjih ocenjevalcev. Predstavitev pole in Navodil za ocenjevanje je potekala brez posebnosti, oboje je izvedla glavna ocenjevalka. Vsa morebitna vprašanja ocenjevalcev smo razrešili sproti; pripomb na polo ali navodila ni bilo. Interpretativne eseje smo razdelili v dve regiji, in sicer v ljubljansko in kranjsko, del interpretativnih esejev je bil tudi v moderacijskih paketih, tako da so jih ocenile pomočnice glavne ocenjevalke.

Vrnitev nalog IP 1 iz prvega ocenjevanja in sprejem nalog v drugo ocenjevanje sta potekala 26. maja; zamenjavo esejev so izpeljale pomočnice glavne ocenjevalke znotraj regij. Na začetku drugega ocenjevanja smo izločili pole tistih kandidatov, ki niso uspešno zaključili 4. letnika. V drugo ocenjevanje je šlo tako 5.692 nalog.

9. junija je v prostorih Državnega izpitnega centra potekala moderacija IP 2. Moderacijo so opravili člani DPK SM za slovenščino in pomočnice glavne ocenjevalke. V Navodila za ocenjevanje smo na podlagi moderacijskih pol vnesli za nekatere naloge dodatne variante rešitev in nekatere še sprejemljive, delno sprejemljive in nesprejemljive rešitve ter pri nekaterih nalogah deloma popravili točkovanje v korist kandidatov.

10. junija je potekalo zadnje seminarsko usposabljanje zunanjih ocenjevalcev, in sicer za ocenjevanje IP 2 (Emona Efekta, Stegne). Ocenjevalci so najprej vrnili IP 1 iz drugega ocenjevanja in nato sprejeli v ocenjevanje IP 2. Sledila je predstavitev pole in razlaga Navodil za ocenjevanje, ki jo je vodila glavna ocenjevalka s pomočjo predsednika DPK SM za slovenščino (strokovnjaka za jezikoslovje). V delavnicah so ocenjevalci vadili na gradivu, ki je bilo pripravljeno iz nalog letošnje mature. Vprašanja, ki so se jim postavljala ob vajah, so ocenjevalci posredovali regijskim vodjem. Po koncu delavnic je bil sestanek glavne ocenjevalke in predsednika DPK za slovenščino s pomočnicami glavne ocenjevalke, na katerem so pomočnice poročale o delu v skupinah, izpostavile nekatera mnenja ocenjevalcev in podale nekaj predlogov za dopolnitev moderiranih Navodil za ocenjevanje. Nekaj dopolnitev smo na sestanku sprejeli, tako da smo na koncu na plenarnem delu potrdili dopolnjena moderirana Navodila za ocenjevanje. Ocenjevalci so ocenjene IP 2 vrnili 21. junija (Novo mesto, Postojna, Maribor I in II ter Celje) oziroma 22. junija (Ljubljana I in II ter Kranj).

Isti dan so ocenjevalci vrnili tudi IP 1 iz tretjega (kontrolnega) ocenjevanja. V tretje ocenjevanje je šlo 496 esejev, in sicer so to tisti eseji, pri katerih je med prvim in drugim ocenjevalcem prišlo do prevelikega odstopanja v oceni (za več kot 10 točk). Kontrolno smo ocenili tudi 200 nalog IP 2.

Na seji 26. 6. 2017 je DPK SM za slovenščino postavila tudi pragove med ocenami. Po postavitvi pragov smo opravili še kontrolno mejno ocenjevanje obeh izpitnih pol tistih kandidatov, ki so skupaj dosegli 45 ali 46 točk in se tako za točko ali dve znašli pod pragom pozitivne ocene. Takih kandidatov je bilo letos 147. Po kontrolnem ocenjevanju jih je prag pozitivne ocene prestopilo 56, po izračunu pogojno pozitivne ocene pa še 36.

Vseh kandidatov s posebnimi potrebami je bilo letos 209, od tega je bilo v prvem ocenjevanju prilagojeno ocenjenih 115 esejev, v drugem ocenjevanju pa 103. Prilagojeno je bilo ocenjenih tudi enako število IP 2, tj. 103. V sodelovanju s strokovnjakom so bile ocenjene naloge 3 kandidatov.

5.2 Ugovori na oceno in način izračuna izpitne ocene

Pri slovenščini je bilo letos 732 zahtev za vpogled izpitnega gradiva, ugovorov na oceno pa je bilo 379. Število ugovorov je primerljivo z lanskim (380), vendar je letošnje število kandidatov nižje od lanskega, tako da se je odstotni delež kandidatov, ki so podali ugovor, glede na lansko leto zvišal (lani: 5,64 %, letos: 6,06 %). Enako se je povečalo tudi število zahtev za vpogled (lani: 11,03 %, letos: 11,56 %). Ugovore na oceno so reševali trije izvedenci.

Do spremembe vsote točk je prišlo pri 147 kandidatih (38,78 %), do spremembe ocene pa pri 66 kandidatih (17,41 %). Ti odstotki so nekoliko višji od lanskih, vendar bistveno nižji od predlanskih. Tudi ugovori na oceno so pokazali, da je bilo ocenjevanje dobro, dovolj usklajeno; kjer pa je prišlo do napak v ocenjevanju, so izvedenci oceno popravili. Povprečna sprememba odstotnih točk je bila 1,55 (lani 1,39), povprečna sprememba točkovne ocene je bila 1,02 (lani 1,04). Največja sprememba odstotnih točk je bila 15,25 (lani 9,0), največja sprememba točkovne ocene je bila 2,0 (enako kot lani).

Kadar pride do napake pri ocenjevanju, je prav, da jo izvedenci popravijo. Praviloma do izboljšanja ocene pride pri boljših kandidatih, ki so pri ocenjevanju oškodovani zaradi netipičnih, izvirnih, drugačnih, vendar pravilnih rešitev, ki jih ocenjevalci niso prepoznali (to se izkaže predvsem pri ocenjevanju IP 1). Mnogo kandidatov poda ugovor na oceno neutemeljeno, v ocenjevanju ne najdejo pomanjkljivosti ali napak, ampak le »poskusijo« s pritožbo, ker jim do višje ocene manjka nekaj točk.

6 Povzetek

6.1 Ocena uspeha kandidatov

Šolski esej je pisalo 5.692 kandidatov (povprečno število odstotnih točk: 63,10; povprečno število absolutnih in relativnih točk: 30,29; indeks objektivnosti: 0,67; indeks težavnosti: 0,60; število 3. ocenjevanj: 496 (tj. 8,7 %); 50 točk (vse možne točke) je doseglo 7 kandidatov). Od tega je razpravljalni esej pisalo 5.134 kandidatov (tj. 90,2 %), v povprečju so dosegli 30,09 točke (indeks težavnosti: 0,60; indeks diskriminativnosti: 0,53; indeks objektivnosti: 0,66).

Interpretativni esej je pisalo 558 kandidatov (tj. 9,8 %). Odstotek kandidatov, ki so se odločili za ta tip eseja, je bistveno višji kot lanski, ko je interpretativni esej pisalo 2,65 % kandidatov. V povprečju so kandidati dosegli 32,17 točke. Indeks težavnosti je bil 0,64, indeks diskriminativnosti 0,53 in indeks objektivnosti 0,72. Indeksi težavnosti kažejo, da interpretativni esej za kandidate ni bil prezahteven. Za najtežjo se je letos izkazala postavka, ki je od kandidatov zahtevala poglobljeno interpretacijo odlomka.

V povprečju so rezultati izpitne pole 1 nekoliko nižji kot lanski. V preteklih letih se kaže trend nižanja povprečne ocene (letos: 30,29, lani: 30,68, predlani: 31,59). Letošnji padec ocene sicer ni tako globok kot lanski, vendar pa padanje povprečne ocene vsekakor kaže, da je pisanje šolskega eseja za kandidate zahtevno. Razlogi za nižanje ocene so verjetno zunanji oz. širše družbeni: slabša splošna pismenost in slabša bralna zmožnost kandidatov, ki sta posledici novih sporazumevalnih načinov, razvoja tehnologije ipd.

Izpitno polo 2 je pisalo 5.692 kandidatov, ki so v povprečju dosegli 61,11 točke (tj. 15,28 relativne točke). Povprečni indeks težavnosti je bil 0,50. Glede na lansko leto so bili rezultati pri izpitni poli 2 slabši, saj so kandidati lani v povprečju dosegli 65,31 točke (tj. 16,33 relativne točke). Maksimalno število točk je bilo 107 (od 120 možnih), 107 točk je dosegel 1 kandidat.

6.2 Ocena kakovosti izpitnih pol

Izkazalo se je, da vsebinski del razpravljalnega eseja za kandidate na splošno ni bil prezahteven, saj se indeksi težavnosti za vsebinske postavke gibljejo med 0,61 in 0,69 (lani 0,65 in 0,71), to pa kaže tudi na to, da so bile postavke po težavnosti dokaj uravnotežene. Pod spodnjo mejo indeksa težavnosti so, kakor ponavadi, le dodatne točke za vsebino. Indeks diskriminativnosti je pri vseh vsebinskih in jezikovnih postavkah ustrezen in dokaj uravnotežen. Kandidati nimajo večjih težav z zgradbo eseja (uvod, koherentnost, odstavčnost ...), saj je indeks težavnosti v tej postavki najvišji (0,87) in podoben lanskemu (0,83). Indeks težavnosti za slog je letos 0,64 (lani 0,61), kar kaže na to, da se povprečne ocene sloga višajo, kar je verjetno posledica priporočil ocenjevalcem na seminarjih, naj pozorneje ločujejo slogovne in jezikovne napake, ne pa posledica izboljšanja sloga pisanja kandidatov. Tudi v jezikovnem delu so pod spodnjo mejo indeksa težavnosti dodatne točke. Večje pa so težave pri jeziku; jezikovna pravilnost se je sicer po lanskem znižanju ustalila (v letu 2015: 0,26; v letu 2016: 0,21; letos: 0,21).

Indeksi težavnosti pri razlagalnem/interpretativnem eseju za posamezne vsebinske postavke se gibljejo med 0,64 in 0,73 in kažejo, da esej na splošno za kandidate ni bil prezahteven. Za najtežjo se je letos izkazala postavka, ki je od kandidatov zahtevala poglobljeno interpretacijo odlomka. Pri dveh jezikovnih postavkah (jezikovna pravilnost in slog) sta indeksa težavnosti pri interpretativnem eseju višja kakor pri razpravljalnem eseju, saj interpretativni esej praviloma pišejo boljši kandidati, ki so bolje

opismenjeni (poudariti pa je treba, da je tudi njihova splošna opismenjenost sorazmerno slaba). Indeksi težavnosti za posamezne jezikovne postavke so: jezikovna pravilnost: 0,34 (lani 0,37); slog: 0,73 (lani 0,75); zgradba: 0,87 (lani 0,87). Ker se je letos za pisanje tega tipa eseja odločilo bistveno več kandidatov, je povprečna ocena jezikovne pravilnosti nekoliko nižja. Indeks diskriminativnosti je ustrezen, in sicer 0,53 (lani: 0,59).

Indeks objektivnosti je 0,72, kar je blizu ustreznemu razponu objektivnosti (0,80–0,90) (lani 0,83, s čimer smo prvič dosegli ustreznost tudi pri esejskem tipu naloge, vendar pa je lani interpretativni esej pisalo bistveno manj kandidatov kot letos: lani 162, letos 558).

Indeks težavnosti izpitne pole 2 je 0,51, kar je nekoliko nižje kot lani (0,54). V zadnjih letih se indeks težavnosti izpitne pole 2 znižuje, kar pomeni, da so naloge te izpitne pole za kandidate vse težje. Še predlani je bil indeks težavnosti 0,61, v letih pred tem pa še višji. Nobena naloga ni imela indeksa težavnosti pod 0,10 in nobena nad 0,90, kar pomeni, da so bile vse naloge v razponu ustreznosti (0,10–0,90). Težje naloge so bile tiste z indeksom težavnosti pod 0,50, takih nalog je bilo enajst (naloge: 2, 3, 4, 6, 7, 8, 10, 16, 20, 21, 22) (lani deset). Lažje naloge so tiste z indeksom težavnosti nad 0,80, taka je bila v letošnji izpitni poli 2 le 1. naloga (lani štiri).

6.3 Druge ugotovitve

Glede na poročilo DPK SM za slovenščino in glede na konkretne podatke lahko izpostavimo nekaj najpomembnejših ugotovitev.

Primernost naslova razpravljalnega eseja: Kljub temu da je naslov razpravljalnega eseja *Samomor kot izstop iz kolesja sistema* pri delu javnosti vzbudil pomisleke o njegovi primernosti z vidika javnega zdravja (deloma tudi zaradi dejstva, da mediji javnega obveščanja sporočila za javnost DPK SM za slovenščino niso povzeli v celoti; med drugim so navajali neresnične naslove, ki so vsebovali pojma *izhod* in *rešitev*, ter zamolčali možnost izbire drugega, tj. razlagalnega/interpretativnega eseja), se je izkazalo, da ta za kandidate ni bil problematičen. Zunanji ocenjevalci so na splošno menili, da je bil odziv javnosti pretiran in podcenjujoč do mladostnikov. Na Ric do zaključka mature ni prispela nobena pritožba ne na naslov razpravljalnega ne na naslov razlagalnega/interpretativnega eseja na letošnji maturi.

Izbira razpravljalnega oz. razlagalnega/interpretativnega eseja: Razlagalni/interpretativni esej je letos pisalo bistveno več kandidatov (9,8 %) kot lani (2,65 %). Delež kandidatov, ki se odločijo za pisanje interpretativnega eseja, iz leto v leto niha (leta 2015: 6,24 %; leta 2014: 2,0 %; leta 2013: 6,41 %). Analiza rezultatov obeh esejev je pokazala, da kljub večjemu deležu interpretativnih esejev njihova kakovost ni padla, saj so končne povprečne ocene povsem primerljive z lanskimi. Na podlagi rezultatov lahko trdimo, da se za interpretativni esej praviloma odločajo boljši kandidati.

Obseg izpitne pole 2: Zunanji ocenjevalci se strinjajo, da je v izpitni poli 2 treba ohraniti doseženi standard znanja. Njihove pripombe se nanašajo predvsem na dolžino izhodiščnega besedila in število nalog oziroma na (pre)kratek čas reševanja. V predmetnem izpitnem katalogu za maturo 2019 je DPK SM za slovenščino napovedala spremembo števila točk s sedanjih 120 na 90, kar pomeni tudi skrajšanje obsega izpitne pole 2, pri čemer se čas reševanja pole 90 minut ne bo spremenil. Tako bodo imeli kandidati več časa za reševanje nalog. Izpitna pola 2 s to spremembo ne bo manj zahtevna, saj si bodo sestavljavci še naprej prizadevali za ohranitev ustreznega standarda znanja.

Padanje sporazumevalne zmožnosti: Sporazumevalna zmožnost kandidatov v slovenskem jeziku še vedno pada. Indeks težavnosti pri jezikovni pravilnosti na razpravljalnem eseju ostaja na isti, doslej najnižji ravni (letos in lani 0,21), pri razlagalnem/interpretativnem pa je še nekoliko padel (letos 0,34; lani 0,37). Tudi indeks težavnosti letošnje izpitne pole 2, ki je po strukturi in zahtevnosti povsem

primerljiva s polami iz preteklih let, je nekoliko nižji od lanskega in zelo opazno nižji od predlanskega (letos 0,51; lani 0,54;, predlani 0,61). Glede na aktualne sporazumevalne navade srednješolcev v digitalni dobi (povečanje deleža pisnega sporazumevanja v neknjižnem jeziku in branja večinoma krajših besedil) bo jezikovnemu pouku pri slovenščini v srednji (in že prej v osnovni) šoli potrebno posvetiti več pozornosti (v srednji šoli v skladu z učnim načrtom polovico ur) v smislu razvijanja sporazumevalne zmožnosti ter sistematičnega usvajanja slovnice in pravopisa.